

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**MILLENNIUM
CHALLENGE
CORPORATION**
REDUCING POVERTY THROUGH GROWTH

Academy for Educational Development

Strengthening Civil Society Monitoring Capacity in Moldova

Centrul Independent de Jurnalism

Reflectarea fenomenului corupției în mass-media

Raport trimestrial de monitorizare
Octombrie - Decembrie 2007

Programul Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova (CCMSC) este finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de Agenția SUA pentru Dezvoltare (USAID). CCMSC este implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), o organizație americană, cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).

DESCRIERE GENERALĂ

Acest raport evaluează modul în care mass-media din Moldova reflectă subiectele legate de corupție și gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și măsurile anticorupție întreprinse de guvern, politicieni și organizații neguvernamentale. Sunt examinate toate materialele ce vizează corupția în general, cazuri concrete de corupție, acuzații de corupție lansate de diferiți actori, gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și programele anticorupție. Sunt monitorizate 15 mijloace de informare în masă reprezentând instituții publice și private¹.

În total, în perioada octombrie – decembrie 2007 au fost înregistrate 670 materiale de presă care au abordat subiecte ce corespund tematicii monitorizării, dintre care 238 au fost publicate în presa scrisă și 432 au fost difuzate de presa electronică.

Rezultatele monitorizării celor 15 mijloace de informare în masă în perioada octombrie – decembrie 2007 relevă că:

- O mare parte din cele 670 de materiale relevante s-au referit la afirmații/acuzații de corupție (30%), la gestionarea incorectă a fondurilor publice (20%) și la programele anticorupție (20%). Despre corupție în general s-a vorbit în 102 materiale (15%), iar cazurile concrete de corupție au fost prezentate în 93 de materiale, ceea ce constituie aproximativ 14 la sută din numărul total de materiale relevante.
- Aproape jumătate din materialele analizate (48%) s-au referit la corupție indirect, în contextul altor subiecte, sau acestea au menționat corupția printre altele. 52% din materiale au avut corupția ca subiect principal, cel mai mare număr de materiale cu accent primar fiind difuzate de Pro TV (66 din numărul total de 85 de materiale).
- Materialele relevante au vizat de cele mai dese ori administrația publică centrală (APC), în contextul programelor anticorupție, precum și administrația publică locală (APL), care în majoritatea cazurilor a fost menționată în contextul gestionării incorecte a fondurilor publice.
- Mass-media monitorizate au evitat să desfășoare anchete reporterești care ar fi elucidat cazuri de corupție. Doar trei materiale au investigat în profunzime presupuse practici de corupție (două în săptămânalul *SP* și una în cotidianul *Timpul de dimineață*), iar alte șase materiale au conținut elemente de investigație.
- În majoritatea cazurilor (57%), materialele s-au bazat fie pe informațiile oferite de surse oficiale, fie pe afirmații sau acuzații neconfirmate de organele de resort și neverificate prin investigații suplimentare de către jurnaliști. Doar 29% din materiale au urmărit evoluția subiectelor abordate anterior.
- Materialele controversate care au reflectat subiecte legate de corupție (254) nu întotdeauna au prezentat poziția tuturor părților implicate în conflict. În cele 103 cazuri în care au fost citate ambele părți, acestora nu întotdeauna li s-a oferit spațiu egal pentru a-și expune punctul de vedere.
- Programele anticorupție implementate de autorități sau de organizații neguvernamentale au fost prezentate fără prea multe detalii sub forma unor relatări de la ședințe ale reprezentanților autorităților centrale, conferințe, declarații pentru presă sau alte evenimente. Au lipsit analizele, emisiunile de sinteză, dezbaterile asupra acestui obiectiv important.

¹ Detalii privind obiectivele proiectului, criteriile de selectare a mass media și categoriile măsurate pot fi găsite în anexă.

- La posturile publice Moldova 1 și Radio Moldova au prevalat materialele în care tema corupției a fost secundară sau doar menționată, acestea constituind 58% din numărul total de 96 materiale și, respectiv, 57% din cele 66 materiale relevante. Moldova 1 și Radio Moldova au pus pe post cele mai multe materiale despre corupție în general (câte 17), acestea axându-și politica editorială pe mediatizarea activității Guvernului și creării unei imagini pozitive Guvernului - de luptător cu corupția (23% și, respectiv 50%).

Printre cele mai mediatizate **cazuri concrete de corupție** se numără arestul unui căpitan al Armatei Naționale, suspectat că ar fi luat mită de la o companie de construcții. Cazul a fost reflectat atât de presa scrisă (vezi ; „Un militar al Armatei Naționale suspectat de luare de mită a fost reținut de organele de drept”, *Moldova suverană*, 18 octombrie; „Un militar a fost reținut în flagrant în timp ce lua mită de la reprezentantul unei firme de construcții”, *Ziarul de gardă*, 25 octombrie), cât și de cea electronică (Moldova 1, NIT, Pro TV, Radio Moldova, 17 octombrie). Un alt subiect care s-a aflat periodic în atenția mass-media este așa-zisul „dosar al ambulanțelor”, intentat ex-primarului de Chișinău, Serafim Urechean, liderul Partidului Alianța „Moldova Noastră”, acuzat de prejudicierea statului. Urechean a obținut schimbarea completului de judecată, pe care l-a acuzat de părtinire și executare a unei comenzi politice (Pro TV, 12 noiembrie; Radio Moldova, Vocea Basarabiei, Euro TV, 19 noiembrie; „Noi audieri în dosarul ambulanțelor”, *Timpul de dimineață*, 6 noiembrie; „Procurorul tergiversează dosarul ambulanțelor”, *Jurnal de Chișinău*, 13 noiembrie). Mass-media audiovizuale au reflectat și cazul primarului de Vorniceni, acuzat că ar fi fost plătit să faciliteze plecarea consătenilor săi peste hotare (Moldova 1, Pro TV, NIT, Radio Moldova, 16 octombrie), precum și cazul a doi vameși acuzați de luare de mită (Pro TV, Moldova 1, NIT, 2 noiembrie).

La capitolul **gestionării incorecte a fondurilor publice**, unul din cele mai reflectate subiecte a fost disputa din Parlament privind adoptarea Legii bugetului de stat pentru anul 2008. Opoziția a acuzat partidul de guvernământ că ar fi întocmit proiectul legii bugetului astfel încât să favorizeze din punct de vedere financiar raioanele cu administrații comuniste (Pro TV, Euro TV, 19 noiembrie; Moldova 1, 26 noiembrie; NIT, 23 noiembrie). Subiectul a fost urmărit și de ziarele monitorizate (vezi „Amendamente la Legea Bugetului”, *Timpul de dimineață*, 14 noiembrie; „Un buget discriminatoriu”, *Timpul de dimineață*, 21 noiembrie; „Lanțul slăbiciunilor”, *Timpul de dimineață*, 22 noiembrie; „Singura soluție – retragerea din parlament a opoziției”, *Jurnal de Chișinău*, 23 noiembrie).

Un alt subiect mediatizat aproape de toate mass-media monitorizate a fost conflictul dintre Primăria Chișinăului și SA Termocom, iscat după anularea de către Consiliul Municipal a tarifului vechi pentru energie termică. Părțile din conflict se învinuiesc reciproc de netransparență în gestionarea banilor publici sau/și de corupție. Disputa a fost abordată de majoritatea posturilor radio și tv care au prezentat-o din perspective diferite. Vocea Basarabiei (11 decembrie), Pro TV (10 și 11 decembrie) și Euro TV (11 decembrie) au scos în evidență aspectele netransparenței cheltuielilor efectuate de Termocom și salariile mari ale conducerii Termocomului, iar la NIT (10, 11 și 17 decembrie) lucrurile au fost prezentate ca lipsă de profesionalism din partea consilierilor municipali, ca intenție de a aduna bani pentru alegerile viitoare. Postul public Moldova 1 a prezentat conflictul atât de pe poziția Termocomului - ca incompetență, ilegalitate și acțiune antisocială din partea Primăriei (10 decembrie), cât și de pe poziții neutre (17 decembrie). Tendința de prezentare a subiectului respectiv prin prisme diferite a fost remarcată și în presa scrisă. Astfel, *Moldova suverană* a favorizat, direct sau indirect, SA Termocom, atacând totodată CMC și pe primarul de Chișinău („Declarație tranșantă”, 12 decembrie; „Declarația de presă a administrației SA „Termocom””, 19 decembrie; „Bradul de sub geamul puterii opozante”, 25 decembrie). *Jurnal de Chișinău* și *Timpul de dimineață* au prezentat relativ echidistant acest conflict, prezentând opiniile tuturor părților implicate în conflict, dar totodată sugerând că administrația Termocomului și-a stabilit salarii exagerat de mari („Termocom, bâta comuniștilor împotriva primăriei”, *JC*, 14 decembrie; „Termocom lovește în consumatori”, *T.*, 12 decembrie).

Una dintre cele mai mediatizate știri la tema **programelor anticorupție** a fost cea despre lansarea Programului preliminar de țară al Corporației americane „Provocările Mileniului” privind combaterea corupției în RM. Anunțul privind lansarea programului a fost făcut la 9 octombrie, perioadă în care

încă nu începuse monitorizarea presei electronice. Presa scrisă a inserat mai multe știri scurte la acest subiect (vezi „Promovarea bunei guvernări. A început monitorizarea fenomenului corupției”, *Moldova suverană*, 11 octombrie; „Необходим мониторинг негативного явления”, *Nezavisimaia Moldova*, 11 octombrie; „Guvernarea comunistă în fața provocărilor mileniului”, *Ziarul de gardă*, 11 octombrie; „Puterea vrea să se spele de corupție”, *Timpul de dimineață*, 10 octombrie). Subiectul a fost reluat de Euro TV la 25 octombrie, când a pus pe post o știre despre banii alocați de guvernul american în vederea reducerii corupției în RM. De asemenea, o parte din mass-media monitorizate au informat despre inițierea de către Ministerul Educației și Tineretului, împreună cu Alianța Studenților din Moldova și Senatul Republican al Studenților, a unei campanii anticorupție în instituțiile de învățământ superior (NIT, Antena C, 20 decembrie; Moldova 1, 23 decembrie)

La capitolul **afirmații/acuzații de corupție**, cazul reflectat cel mai pe larg a vizat accidentul rutier în care a fost implicat un automobil cu numere prezidențiale care a părăsit locul accidentului. Mass-media au informat că poliția a mușamalizat cazul, iar victimelor li s-ar fi plătit prejudiciile, acestea refuzând ulterior să vorbească cu presa. Accidentul a fost urmărit în deaproape de Pro TV (18-24 octombrie), care a arătat cum, în prezența poliției, sunt șterse urmele accidentului. Ulterior, poliția a refuzat să ofere informații despre acest caz. Euro TV a preluat acest subiect în cadrul emisiunii «Epicentru» (22 octombrie), la care s-a discutat despre accidente comise de mașinile persoanelor oficiale. Acest caz a fost reflectat de mai multe ziare, deși nu toate publicațiile l-au prezentat sub aspectul acuzațiilor de corupție („Șoferul lui Voronin a accidentat o femeie”, *Timpul de dimineață*, 22 octombrie; „Poliția rutieră nu poate spune al cui totuși este Mercedesul „RM 0001”, *Timpul de dimineață*, 23 octombrie; „Мэра затягивает в политический водоворот”, *Nezavisimaia Moldova*, 23 octombrie).

În perioada octombrie-decembrie 2007 au fost semnalate câteva cazuri de îngrădire a **accesului la informație** de către instituțiile publice. Astfel, Vocea Basarabiei a relatat despre aceea că jurnaliștilor de la postul de televiziune „Albasat” din Nisporeni nu li s-a permis accesul la o ședință a grupului de lucru pentru achiziții publice (VB, 13 noiembrie, 21:00) și despre interzicerea accesului jurnaliștilor din România la o conferință de presă a președintelui Vladimir Voronin (21 decembrie, 21:00). De asemenea, unii jurnaliști au menționat dificultățile pe care le-au întâmpinat atunci când au încercat să obțină informații despre accidentul provocat de mașina prezidențială (Pro TV, 22 octombrie, *Timpul*, 23 octombrie). Și jurnaliștii de la SP au semnalat îngrădirea accesului la informație la una din întreprinderile municipale din Bălți, unde nu le-a fost oferită informația solicitată în procesul anchetei jurnalistice („ООО Пахоменко и семья”, 24 octombrie).

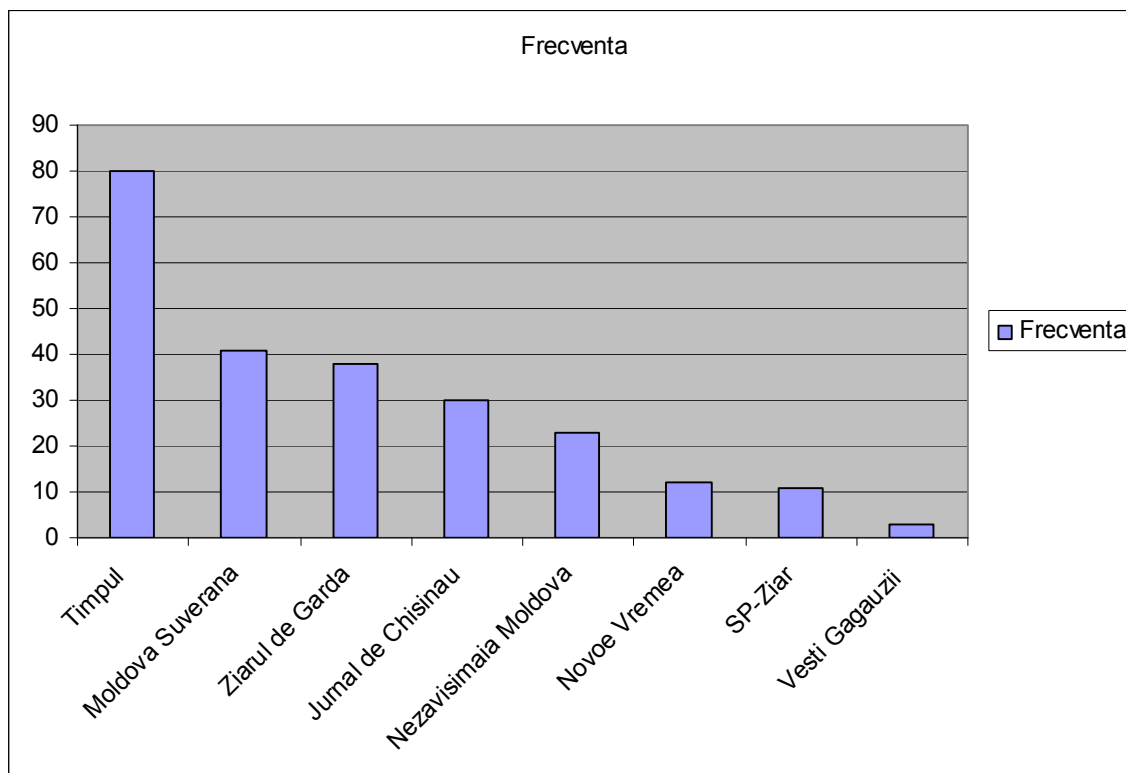
ANALIZA GENERALĂ A DATELOR

Presa scrisă

Frecvența și suprafața: În octombrie-decembrie 2007, cele 8 ziare monitorizate au publicat 238 materiale de presă ce au vizat corupția, inclusiv 81 articole în octombrie, 70 în noiembrie și 87 în decembrie. Suprafața totală afectată articolelor la tema corupției în perioada de referință a fost de 83356 cm². 1/3 din numărul total de articole au fost publicate în cotidianul *Timpul de dimineață* (80), 41 de articole relevante a publicat ziarul *Moldova suverană*, 38 – *Ziarul de gardă*, 30 – *Jurnal de Chișinău*. Ziarul care a acordat cea mai mică atenție luptei cu corupția este săptămânalul din Comrat *Vesti Gagauzii*.

Cel mai mult spațiu a afectat materialele relevante *Timpul de dimineață* (24345 cm²) *Ziarul de gardă* (19944 cm²), *Moldova Suverană* (12158 cm²) și *Jurnal de Chișinău* (11178 cm²), iar cea mai mică suprafață a fost afectată articolele relevante de *Vesti Gagauzii* (250 cm²). Însă, raportând suprafața totală a articolelor tematice la numărul edițiilor apărute, vom constata că publicația care a rezervat cel mai mult spațiu materialelor relevante a fost *Ziarul de gardă* (1354 cm² per ediție). Urmează SP cu 528 cm² per ediție, *Timpul de dimineață* (380 cm² per ediție), *Jurnal de Chișinău* (302 cm² per ediție). La capătul opus se situează *Nezavisimaia Moldova* (97 cm² per ediție) și *Vesti Gagauzii* (21 cm² per ediție).

Diagrama 1: Numărul de materiale relevante publicate în presa scrisă în perioada 1 octombrie-31 decembrie 2007

Teme: În perioada de referință, cele mai multe articole tematice au vizat afirmații de corupție, făcute de diferite persoane, inclusiv de funcționari publici de rang înalt, sau acuzații de corupție la adresa acestora (79), gestionarea incorectă a fondurilor publice (53) și corupția în general (49). Strategiile și programele anticorupție au fost reflectate de 34 de ori. În publicațiile analizate au apărut doar 23 materiale ce descriau cazuri concrete de corupție, ceea ce reprezintă aproximativ 10% din numărul total al materialelor relevante.

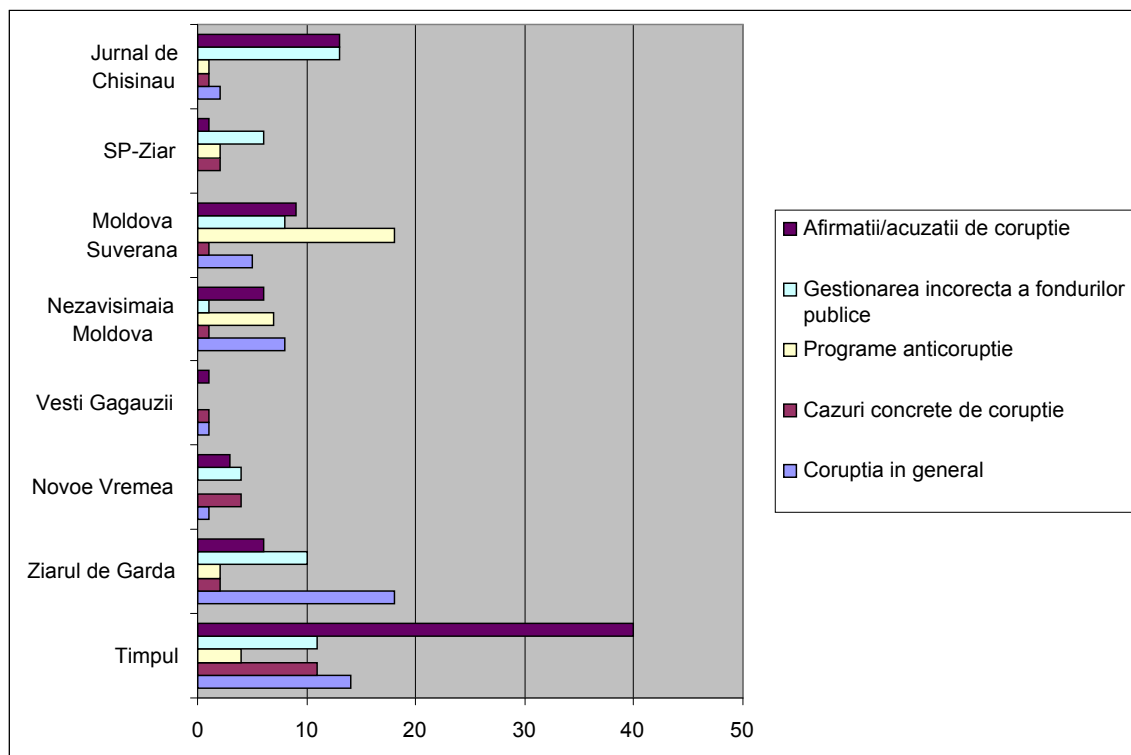
Cele mai multe articole conținând afirmații și/sau acuzații de corupție (40) au fost publicate în ziarul *Timpul de dimineață*, urmat de *Jurnal de Chișinău* - 13. Materiale referitoare la utilizarea incorectă/ilegală a fondurilor publice au fost publicate în *Jurnal de Chișinău* (13), *Timpul de dimineață* (11), *Ziarul de gardă* (10), *Moldova suverană* (8) și *SP* (6).

Ziarul *Moldova suverană* își menține, detașat, poziția de lider în presa scrisă la prezentarea eforturilor anticorupție ale guvernului. Din totalul de 41 de articole la tema corupției, publicate de acest ziar în octombrie-decembrie 2007, 18 au relatat despre strategiile guvernamentale de luptă cu corupția.

Din octombrie până în decembrie 2007, cele opt ziare monitorizate au publicat în total doar 23 materiale privind cazuri pe marginea cărora au fost intentate dosare penale („cazuri concrete de corupție”), dintre care 11 au apărut în *Timpul de dimineață*.

Aproape jumătate din numărul de materiale relevante publicate în perioada octombrie-decembrie 2007 prezintă afirmații/acuzații de corupție sau se referă la corupție la general, fără ca presa să vină cu dovezi întru susținerea afirmațiilor/acuzațiilor. Aceasta denotă unele deficiențe profesionale ale mass-media, dar și faptul că o parte a acestora ar putea servi anumite interese politice sau de grup, grupuri interesate nu atât de „developarea” actelor de corupție, cât de discreditarea anumitor persoane.

Diagrama 2. Abordarea temelor în presa scrisă monitorizată în perioada 1 octombrie-31 decembrie 2007

Amplasarea materialelor/Accentul: Amplasarea materialelor în presa scrisă servește drept indicator al importanței subiectelor reflectate. Plasând un material pe prima pagină, presa indică asupra importanței pe care o atribuie subiectului respectiv. În general, în perioada octombrie-decembrie 2007, subiectele relevante nu au fost proeminente în presa monitorizată, materialele fiind plasate preponderent (75%) în paginile interioare ale ziarelor.

Din totalul de 238 de materiale de presă, care au constituit subiectul monitorizării în această perioadă, doar 59 au fost publicate sau au început în pagina întâi. *Moldova suverană* este ziarul cu cele mai multe articole relevante plasate pe pagina întâi (21), marea majoritate a acestora menționând corupția doar în treacăt (vezi, de exemplu, „La Dușanbe, Președintele Voronin a participat la summitul CSI”, 9 octombrie; „Ambasadorul SUA în vizită la AAP. Moldova a făcut pași solizi ce-i permit revendicarea locului său în UE”, 15 noiembrie; „Viitorul nostru discutat în inima Europei”, 11 decembrie). Cotidianul *Timpul de dimineață* a plasat sau a început în pagina întâi 15 articole care tratează fenomenul corupției. Acestea au fost atât editoriale care conțineau acuzații la adresa funcționarilor publici și politicienilor („Legea și degetul lui Gorincioi”, 4 octombrie; „Mânzul de pe covorașul de otavă”, 8 octombrie; „O caricatură în peisajul nostru politic”, 10 octombrie), cât și știri și articole cu elemente de investigație în care sunt lansate acuzații de corupție („Familia prezidențială a ocupat abuziv o parcare publică”, 5 octombrie; „Alte șapte dosare pierdute la CEDO”, 24 octombrie; „O invenție de excepție interzisă în Republica Moldova”, 2 noiembrie) precum și investigații jurnalistice („Luxul în țara sărăciei, episodul II”, 14 decembrie). *SP* a început două investigații jurnalistice pe pagina întâi, de fiecare dată însoțindu-le cu câte o imagine sugestivă („ООО Пахоменко и семья” 24 octombrie; „Прописка для партии”, 19 decembrie).

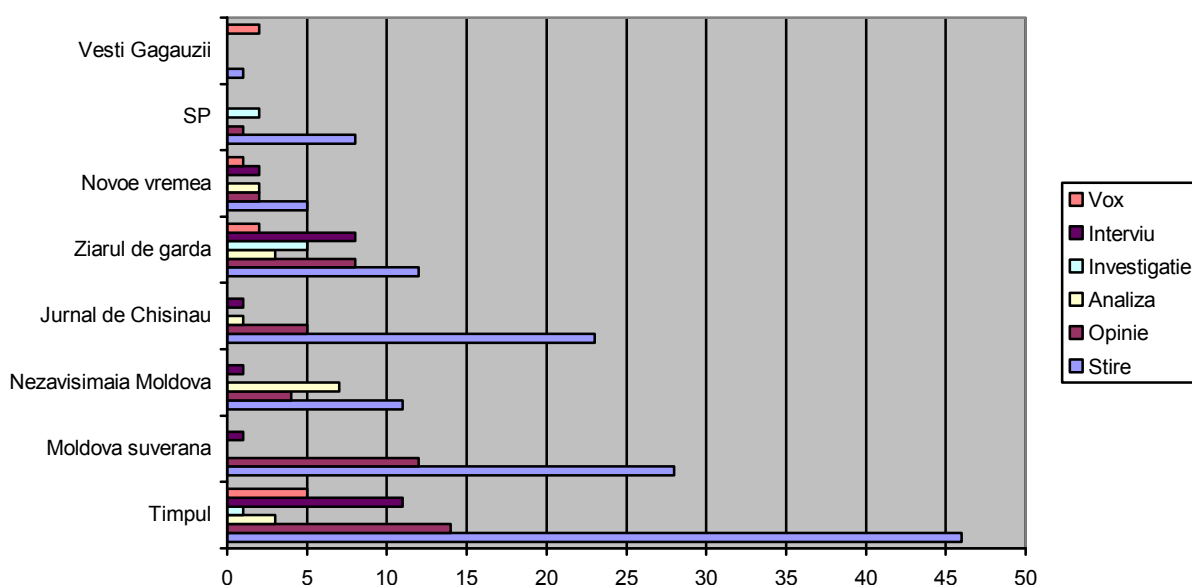
Accent. Numărul mare de articole ce corespund tematicii monitorizării nu înseamnă neapărat că toate acestea se referă direct la corupție și combaterea acestui fenomen. În octombrie-decembrie 2007, doar aproximativ 50% din materiale de presă analizate s-au axat direct pe subiecte relevante, iar celelalte s-au referit la acestea tangențial. Cele mai multe materiale cu accent primar au fost publicate de săptămânalul regional *SP* - 10 din cele 11 articole tematice, urmat de *Jurnal de Chișinău*, cu 24 din cele 30 de articole relevante. Corupția și gestionarea frauduloasă a banilor publici au fost subiecte principale în 21 din 38 materiale tematice din *Ziarul de gardă*, în 8 din 12 articole din *Novoe vremea*, în 34 din 80 articole inserate de *Timpul de dimineață*. Ziarul

Nezavisimaia Moldova a publicat în perioada de referință 23 articole ce corespund tematicii monitorizării, dintre care 6 au avut accent primar, iar *Moldova suverană* a avut 41 materiale, dintre care 17 au tratat fenomenul corupției direct.

Genul și tipul materialelor: Mass-media monitorizate au recurs la diverse genuri jurnalistice pentru a scrie despre corupție, știrile deținând întâietatea, acestea fiind urmate de materiale de opinie. Interveniurile, analizele și Vox populi au fost genurile utilizate mai rar de presa scrisă.

În perioada de raport, 134 din cele 238 de materiale publicate de opt ziare analizate au fost știri. Ziarele au mai publicat 46 editoriale/articole de opinie, 24 interviuri, 15 articole/studii de analiză și 10 vox populi care au abordat, într-un fel sau altul, fenomenul corupției. Sase din articolele publicate pe parcursul lunii au avut unele elemente de investigație jurnalistică, inclusiv patru în *Ziarul de gardă* și câte unul în *Timpul de dimineață* și în *Jurnal de Chișinău*.

Diagrama 3. Genul materialelor publicate de cele 8 ziare monitorizate în perioada octombrie – decembrie 2007.

Subiectele abordate în cele șase articole cu elemente de investigație s-au bazat, în special, pe rapoartele unor instituții specializate, cum ar fi Curtea de Conturi sau pe acuzațiile/afirmațiile unor persoane (vezi a/ „Gloria muncii în sistemul de gaze ruso-moldovenești”, *Ziarul de gardă*, 1 noiembrie, p. 2. În articol este semnalat cazul de gestionare ilegală a fondurilor publice în procesul de gazificare de către S.A. „Promtehgaz”, care a încheiat contracte extra-costisitoare cu administrațiile unor raioane; b/ „Furt legalizat din banii publici”, *Jurnal de Chișinău*, 7 decembrie, p.3. Este un articol de analiză potrivit căruia foștii primari interimari de Chișinău Vasile Ursu și Veaceslav Iordan ar fi „secat” bugetul municipal de sute de milioane de lei. Ziarul citează unele rapoarte ale Curții de conturi și pe unii funcționari locali, nu și pe foștii primari interimari de Chișinău; 3/ „Ambasadori în turism diplomatic pe banii publici”, *Ziarul de gardă*, 20 decembrie, p.1. Articol despre modul în care sunt gestionați banii publici de Ambasada Republicii Moldova în Republica Populară Chineză, bazat pe declarațiile fostului administrator al Ambasadei și pe rapoartele Curții de Conturi; 4/ „O invenție de excepție interzisă în RM”, *Timpul de dimineață*, 2 noiembrie, p. 1. Ziarul relatează despre piedicile în înregistrarea unui medicament unic și învinuirile de corupție aduse de inventatorul medicamentului Andrei Popov fostului director al Institutului Național de Farmaceutică, Boris Parii).

În octombrie-decembrie 2007, în ziarele monitorizate au fost publicate și 3 materiale de investigație bine documentate care prezintă acte oficiale sau alte dovezi întru susținerea afirmațiilor autorilor (1/ “ООО Пахоменко и семья”, *SP*, 24 octombrie, p.1. Ziarul a investigat implicarea lui Iurii Pahomenco, fost viceprimar de Bălți, actualmente director al unei întreprinderi municipale, în

activități de corupție și protecționism pentru afacerile familiei sale; 2/ „Luxul în țara sărăciei, episodul II”, *Timpul de dimineață*, 14 decembrie, p.1. Ziarul scrie că guvernul a procurat 17 autoturisme „Skoda” de la compania „DAAC Auto” în condiții netransparente, prin comiterea unor abateri de la legislația în vigoare; „Прописка для партии”, *SP*, 19 decembrie, p.1. Ziarul demonstrează că organizația municipală Bălți a Partidului Comuniștilor folosește gratuit oficiile care aparțin Ministerului Dezvoltării Informaționale).

Reticența jurnaliștilor față de genul de investigație jurnalistică ar putea avea mai multe explicații, inclusiv necesitatea de a depune eforturi suplimentare considerabile pentru a investiga un act de corupție; experiența și greutățile întâmpinate anterior, inclusiv barierele în calea accesului la informație; remunerarea proastă pentru investigațiile jurnalistice; senzația de inutilitate a investigațiilor în situația în care funcționarii corupți nu sunt pedepsiți; riscurile la care se expun jurnaliștii de investigații și lipsa protecției legale a acestora, politica editorială a ziarelor care inhibă dorința jurnaliștilor de a face investigații etc.

Tipul. Continuarea unor subiecte abordate anterior contribuie la o mai bună reflectare a fenomenului abordat și la o mai bună înțelegere a subiectului de către audiență. Astfel, audiența este ținută la curent cu evoluția subiectelor de interes public. În octombrie-decembrie 2007, o treime din materialele analizate au continuat subiectele reflectate anterior. În 78 de cazuri, autorii au revenit la subiecte mai vechi, prezentând detalii și informații noi despre derularea evenimentelor. Mai mult de jumătate din totalul materialelor relevante apărute în *Timpul de dimineață* au fost articole follow-up (45 din 80), urmat de *Jurnal de Chișinău*, unde fiecare al treilea articol inserat reprezintă un follow-up la știrile publicate anterior (10 din 30). În unele cazuri, ziarele monitorizate au scris despre reacția guvernului la materialele publicate și au oferit informație nouă despre diferite subiecte reflectate mai devreme (vezi „La Consulatul moldovean din Portugalia, taxele au scăzut”, „La Consulatul Moldovei din Portugalia au căzut capete”, *Jurnal de Chișinău*, 23 octombrie, p.2). În alte cazuri, a continuat „urmărirea” subiectelor, relevant în această ordine de idei fiind așa-numitul „dosar al ambulanțelor” („Noi audieri în „dosarul ambulanțelor”, *Timpul de dimineață*, 6 noiembrie, p.2; „Procurorul tergiversează procesul ambulanțelor”, *Jurnal de Chișinău*, 13 noiembrie, p.4).

Separarea faptelor de opinii: În aproximativ 70 la sută din materialele la tema corupției, faptele au fost descrise neutru, fără a lăsa să se întrezărească opinia personală a autorului. În celelalte cazuri, în articole au fost incluse, pe lângă descrierea faptelor, și anumite aprecieri sau părerea personală a autorului vizavi de evenimentele/personajele descrise.

Toate ziarele monitorizate au inserat mai multe sau mai puține știri și analize în care jurnaliștii și-au dat cu părerea într-un subiect sau altul. Printre acestea figurează „Comuniștii vor să ia fiscalul sub control”, *T*, 22 noiembrie, p. 2; „Un buget discriminatoriu”, *T*, 21 noiembrie, p.3; „Generalul Alexei după Sergiu Mocanu”, *JC*, 23 noiembrie, p.6; „Призрак ходит по Молдова – призрак национальной катастрофы”, *NV*, 2 noiembrie, p.1; „Коммунисты приняли новую программу”, *NM*, 20 noiembrie, p.1; „Мы немножко отдохнем и опять творить начнем”, *NM*, 23 noiembrie, p.6; „Schimbări de fond la Orhei”, *ZG*, 15 noiembrie, p. 3; „Salvat de pedeapsă prin decret prezidențial”, *ZG*, 1 noiembrie, p.3; „Construcțiile neautorizate sînt cuiburi de interese”, *MS*, 13 decembrie, p. 1. În perioada de referință, *Timpul de dimineață* a fost ziarul cu cel mai mare număr de știri (40), în care evenimentele au fost descrise fără ca autorul să se situeze de partea cuiva, lăsând cititorul să tragă singur concluziile de rigoare. Totuși, publicația cu cel mai favorabil raport dintre știrile tematice prezentate neutru (21) și știrile tematice în care sunt incluse și anumite aprecieri (2) este *Ziarul de gardă*.

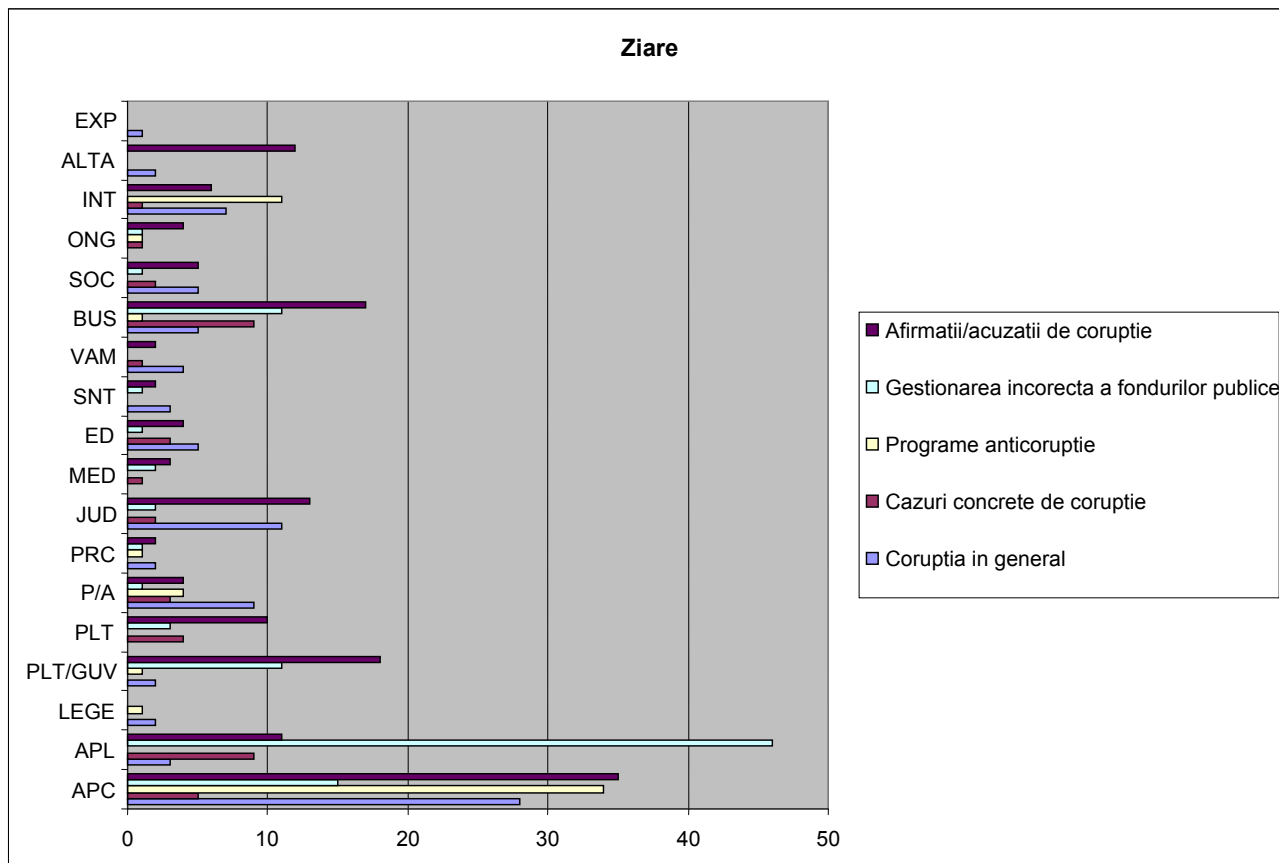
Actori: Reflectarea activităților unor actori și ignorarea altora poate sugera în ce măsură mass-media sprijină agenda unor anumite structuri guvernamentale sau politicieni. Critica selectivă a anumitor actori implicați în procesul de luare a deciziilor importante pentru public periclitează rolul mass-media de a face guvernul transparent și responsabil față de public.

Materialele relevante, publicate în perioada de referință în presa scrisă monitorizată, au vizat de cele mai dese ori administrația publică centrală (APC) și reprezentanții acesteia, inclusiv

președinția, miniștri și funcționari de rang înalt de la ministere și alte agenții guvernamentale. De asemenea, cele 8 ziare supuse analizei au publicat materiale în care deseori subiecții principali reprezentau administrația publică locală (APL), oameni de afaceri (BUS), reprezentanții partidului de guvernământ (PLT/GUV), judecători și avocați (JUD), organizații și instituții străine (INT) și organele de drept (P/A).

În majoritatea cazurilor, APC a fost menționată în legătură cu afirmații sau acuzații de corupție. La fel și reprezentanții APL – 69 cazuri, oamenii de afaceri – 43 cazuri, reprezentanți ai partidului aflat la guvernare – 32 cazuri, ai organelor judiciare – 28 cazuri, ai organizațiilor și instituțiilor străine – 25 cazuri, ai organelor de drept – 21 cazuri.

Diagrama 4: Frecvența apariției subiecților în materialele publicate de presa scrisă în perioada 01 octombrie-31 decembrie 2007

Tonalitate. În perioada de raport s-a remarcat tendința de prezentare de către o parte a presei monitorizate a APC preponderent în lumină negativă, pe când o altă parte prezintă APC de cele mai multe ori în lumină pozitivă. Pe de o parte, APC a apărut într-o lumină nefavorabilă în 34 din cele 39 de articole relevante din *Timpul de dimineață*. *Ziarul de gardă* a pomenit de 16 ori APC în articolele care au constituit subiectul monitorizării, inclusiv de 14 ori în context negativ; *Jurnal de Chișinău* – de 14 ori, inclusiv de 12 ori în lumină negativă, *SP* – de 4 ori, inclusiv de 3 ori într-un context nefavorabil, iar *Novoe vremea* - în toate cele 3 cazuri relevante. Pe de altă parte, fostul ziar guvernamental *Moldova suverană* a menționat APC în 26 de articole legate de fenomenul corupției, inclusiv de 21 de ori în context pozitiv. Cealaltă publicație ex-guvernamentală – *Nezavisimaia Moldova* a prezentat APC în lumină pozitivă în 11 din cele 15 articole relevante. Totodată, atât *Moldova Suverană*, cât și *Nezavisimaia Moldova* prezintă în lumină negativă administrația publică locală din municipiul Chișinău (17 și, corespunzător, 2 cazuri). Săptămânalul *SP* prezintă exclusiv în context negativ administrația publică locală din municipiul Bălți (8 cazuri). Celelalte publicații reflectă activitatea APL mai echilibrat, prezentând-o de cele mai multe ori în lumină neutră, uneori pozitiv, dar și negativ.

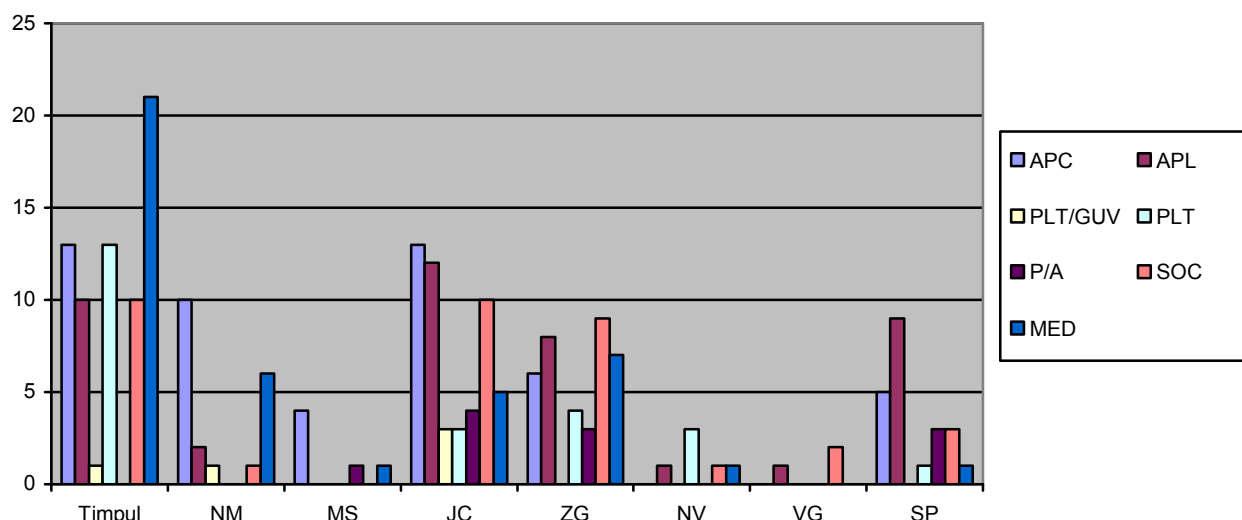
Reprezentanții partidului aflat la guvernare apar doar în lumină negativă în *Timpul de dimineață*, *Jurnal de Chișinău*, *Novoe vremea* și *Ziarul de gardă*, în timp ce *Nezavisimaia Moldova* îi pomenește doar în context pozitiv. Justiția apare, de regulă, în lumină negativă în *Timpul de dimineață*. În context negativ sunt citați în acest ziar și reprezentanții altor structuri de drept, cum ar fi procuratura, poliția, CCCEC. Aceeași tendință se remarcă și în *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă*, parțial *Novoe vremea* și *SP*. Ziarele *Moldova suverană* și *Nezavisimaia Moldova*, dimpotrivă, prezintă aceste structuri preponderent în lumină pozitivă.

Surse de informație: Corectitudinea și echilibrul se numără printre conceptele de bază legate direct de responsabilitatea socială, de performanța profesională și credibilitatea presei. Pentru a fi corecte și echilibrate, știrile trebuie să prezinte toate părțile, în special în cazurile controversate, și să le trateze în mod egal. Iar rolul jurnalistului e de a reflecta cât mai echilibrat toate evenimentele controversate. Totuși, de-a lungul perioadei octombrie-decembrie, numărul de materiale bazate pe multiple surse nu a fost prea mare, în medie fiind utilizate 1,65 surse per ziar. Ziarul care a citat cele mai multe surse raportate la un articol este *SP* (în medie, 3 surse per articol). Acesta este urmat de *Jurnal de Chișinău* care a înregistrat o medie de 2,1 surse per articol. La celălalt pol al performanței jurnalistice se află *Vesti Gagauzii* și *Novoe vremea* care în toate articolele relevante au utilizat o singură sursă de informație.

Sub aspectul diversității surselor de informație, cele mai variate surse au fost utilizate, în perioada de raport, de cotidianul *Timpul de dimineață*. Acest ziar a indicat ca sursă de informație atât surse oficiale: APC (13) și APL (10), reprezentanți ai partidelor politice (14), judecători și avocați (9 cazuri), cât și surse de alternativă: alte mass-media (21), cetățenii și organizațiile neguvernamentale (câte 10), organizații/instituții străine (7).

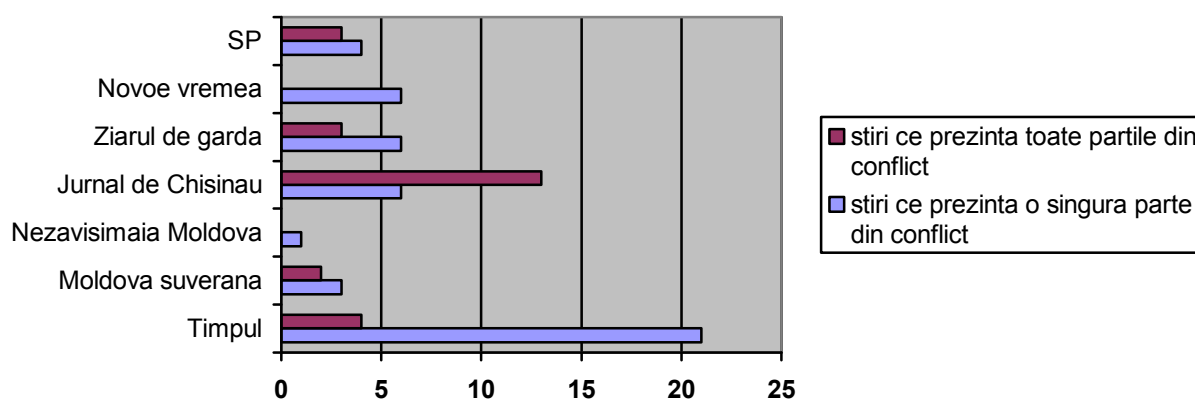
Cel mai mare număr de surse (9) a fost înregistrat într-un articol publicat de *Ziarul de gardă* („Insula Sahalin nu se va vedea din ferestrele de la Chișinău”, 4 octombrie, p.4. În articol este vorba despre un conflict dintre o companie de construcție și un grup de chișinăuieni, care pretind că judecătorii care au examinat dosarul lor ar fi fost plătiți de către oamenii de afaceri ca să ia decizii în favoarea acestora). Șapte surse de informație au fost utilizate de *Timpul de dimineață* într-un articol despre remanierea „forțată” de cadre în raionul Nisporeni („Comuniștii vor să ia fiscul sub control”, *T*, 22 noiembrie, p.2). Câte cinci surse de informație au fost identificate în investigația din săptămânalul *SP* cu privire la implicarea directorului unei întreprinderi municipale în afaceri corupte („ООО Пахоменко и семья”, *SP*, 24 octombrie, p.8), precum și în materialul din *Jurnal de Chișinău* cu privire la activitățile corupte în care ar fi fost implicați primarul de Peticeni și soția acestuia („Scandal la Peticeni,” *JC*, 19 octombrie, p. 4). O gamă diversă de surse au fost indicate în materialul privind abuzurile la adresa primarilor din opoziție din *Ziarul de gardă* („Terenurile Armatei „vândute” pe gratis rudelor unor demnitari”, 22 noiembrie, p.3) și în investigația ziarului *Timpul de dimineață* („Luxul în țara sărăciei, episodul II”, 14 decembrie, p.1).

Diagrama 5. Distribuția celor mai frecvent utilizate surse în mass-media monitorizate în perioada 1 octombrie – 31 decembrie 2007

Echilibrul surselor. Citarea a două surse într-un material controversat nu înseamnă neapărat că știrea este echilibrată. Este important ca aceste două surse să prezinte părerea tuturor părților din conflict. Un material este considerat echilibrat doar atunci când ambelor surse le este alocat spațiu egal pentru a-și expune părerea. În majoritatea materialelor controversate publicate în octombrie-decembrie (47 din 76) a fost citată poziția/opinia unei singure părți aflate în conflict. Doar în 25 de cazuri a fost prezentată poziția ambelor părți implicate, iar în 4 cazuri s-a menționat că a doua parte nu a fost de găsit. Modul în care ziarurile monitorizate au prezentat știrile controversate este ilustrat în diagrama de mai jos. Cel mai echilibrat a fost *Jurnal de Chișinău*, care a oferit cuvânt tuturor părților din dispută în 13 din cele 19 materiale controversate. *Vesti Gagauzii* nu a avut nici o știre controversată ce ar fi corespuns tematicii analizate, *Novoe vremea* a publicat 6 articole controversate care au vizat corupția, însă toate au prezentat o singură opinie.

Diagrama 6. Frecvența prezentării în materialele controversate a părților din conflict

Implicarea mass-media în investigarea corupției: Pe parcursul perioadei de raport, majoritatea mass-media și-au bazat o mare parte din materiale pe comunicatele de presă distribuite de către autoritățile de stat și organele de drept, iar uneori – pe rezultatele rapoartelor Curții de conturi. De asemenea, deseori mass-media analizate au citat declarațiile făcute de politicieni sau funcționari de rang înalt care se refereau direct sau indirect la corupție.

Astfel, aproximativ în 71 la sută din numărul total de știri autorii s-au limitat la a cita doar ceea ce au spus sursele în cadrul unor evenimente de presă, conferințe, seminare, comunicate de presă etc. În celelalte cazuri, jurnaliștii au oferit și altă informație/date/surse la tema abordată. În general, materialele privind programele și strategiile de luptă cu corupția, implementate de guvern sau

organizațiilor neguvernamentale, s-au bazat preponderent pe comunicate de presă și pe descrierea evenimentelor la care au participat jurnaliștii.

Totuși, o parte din mass-media supuse monitorizării - *Ziarul de gardă*, *Jurnal de Chișinău*, *Timpul de dimineață* – au publicat mai multe materiale în care jurnaliștii au inclus informație suplimentară, oferind audienței un tablou mai complex privind evenimentele descrise (unele exemple: „Prețul mitei la vămile din Moldova”, *Timpul de dimineață*, 2 octombrie, p.2; „Firme absorbante la Curtea Supremă de Justiție”, *Ziarul de gardă*, 11 octombrie, p.3; seria de materiale despre presupusul caz de corupție de la ambasadele moldovenești, publicată de *Jurnal de Chișinău* la 12 octombrie, p.5, 16 octombrie, p.3 și 23 octombrie, p.2; „Terenurile Armatei vândute pe gratis unor demnitari”, *Ziarul de gardă*, 22 noiembrie, p.3; „Comuniștii vor să ia fiscal sub control”, *Timpul de dimineață*, 22 noiembrie, p.2, „Furt legalizat din banii publici”, *Jurnal de Chișinău*, 7 decembrie, p.3).

Studiu de caz

Săptămânalul regional *SP* care apare la Bălți a publicat la 24 octombrie 2007 o anchetă reportericească intitulată „ООО Пахоменко и семья” despre traficul de influență și abuzurile de serviciu ale lui luri Pahomenco, fost viceprimar al municipiului Bălți, actualmente director al unei întreprinderi municipale. Prin acest articol, *SP* continuă seria de dezvăluiri despre ilegalitățile comise de lu. Pahomenco care, din afirmațiile bine documentate ale ziarului, prin protecționism și abuzuri “promovează” propriile afaceri și afacerile rudelor sale apropiate. Articolul a fost prezentat în prima pagină (printr-o caricatură care îl prezintă pe funcționarul bălțean ca pe o pasăre care are grijă să-și hrănească puișorii din cuib) și a continuat în paginile 8 și 9.

Ancheta este structurată pe investigarea activității societății comerciale “Alarisia-Service” SRL din Bălți, fondată de soția și două fiice ale lui Pahomenco în perioada când acesta deținea funcția de viceprimar de Bălți. Operând cu date, fapte și documente concrete, autorul demonstrează că această firmă a obținut dreptul de arendă a unui teren de 40 metri pătrați la un preț mai mult decât simbolic de 313 lei pe an. Prin protecția lui Pahomenco, aceleași firme i-a fost eliberată autorizația de construcție pentru un spațiu comercial pe terenul arendat. Ziarul prezintă copia acestei autorizații semnată de Pahomenco ca pe o probă a actului de corupție, citând Legea privind combaterea corupției și a protecționismului (articolele 2 și 7) care interzice funcționarilor publici să decidă chestiuni care vizează propriile lor interese sau interesele rudelor apropiate.

De asemenea, *SP* semnalează posibile acte de corupție în procesul repartizării spațiilor comerciale în piața centrală din municipiul Bălți. Printre beneficiarii de spații comerciale din nou se numără fiica acestui funcționar, iar unii comercianți afirmă că li s-a cerut să plătească mită, chipurile, destinată viceprimarului Pahomenco și secției arhitectură de la primărie, pentru „urgentarea” soluționării problemelor cu repartizarea spațiilor. Ziarul publică atât un extras din petiția comercianților, cât și răspunsul primit de aceștia de la primarul municipiului, care neagă învinuirile aduse funcționarilor primăriei, acuzându-i, la rândul său, pe petiționari de șantaj și provocare.

La finele investigației, *SP* revine la un articol publicat anterior care semnală construcția ilegală de către familia fostului viceprimar de Bălți a unei cafenele în grădina publică centrală din oraș. Ziarul informează pe scurt despre evoluția acestui caz – judecata a hotărât să anuleze autorizația de construcție pentru cafenea, dar primăria de Bălți a atacat cu apel această hotărâre la Curtea Supremă de Justiție.

Investigația semnalează și îngrădirea accesului la informație la una din întreprinderile municipale care a refuzat să ofere informația solicitată de *SP* în procesul anchetei jurnalistice. Poziția funcționarului, acuzat în investigație de corupție și trafic de influență, lipsește, iar autorul nu menționează dacă funcționarul a refuzat să vorbească sau nu a fost de găsit.

Presă electronică

Frecvența și volumul materialelor. În octombrie-decembrie 2007, posturile radio și tv supuse monitorizării au difuzat 432 materiale și emisiuni care au vizat fenomenul corupției și gestionarea incorectă a fondurilor publice. Cele mai multe materiale au fost puse pe post de Moldova 1 – 92, Pro TV – 85 și Radio Moldova – 66.

Durata totală a materialelor relevante a fost de aproximativ 19 ore 40 min la posturile TV, inclusiv la Pro TV – 6 ore 16 min, Euro TV – 6 ore 16 min, Moldova 1 – 4 ore 34 min și NIT TV – 2 ore 35 min, iar la posturile radio – de 5 ore 20 min, inclusiv la Vocea Basarabiei – 2 ore 31 min, Radio Moldova – 2 ore 11 min, Antena C – 37 min.

Diagrama 7. Numărul de materiale relevante difuzate de posturile radio și TV în perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007

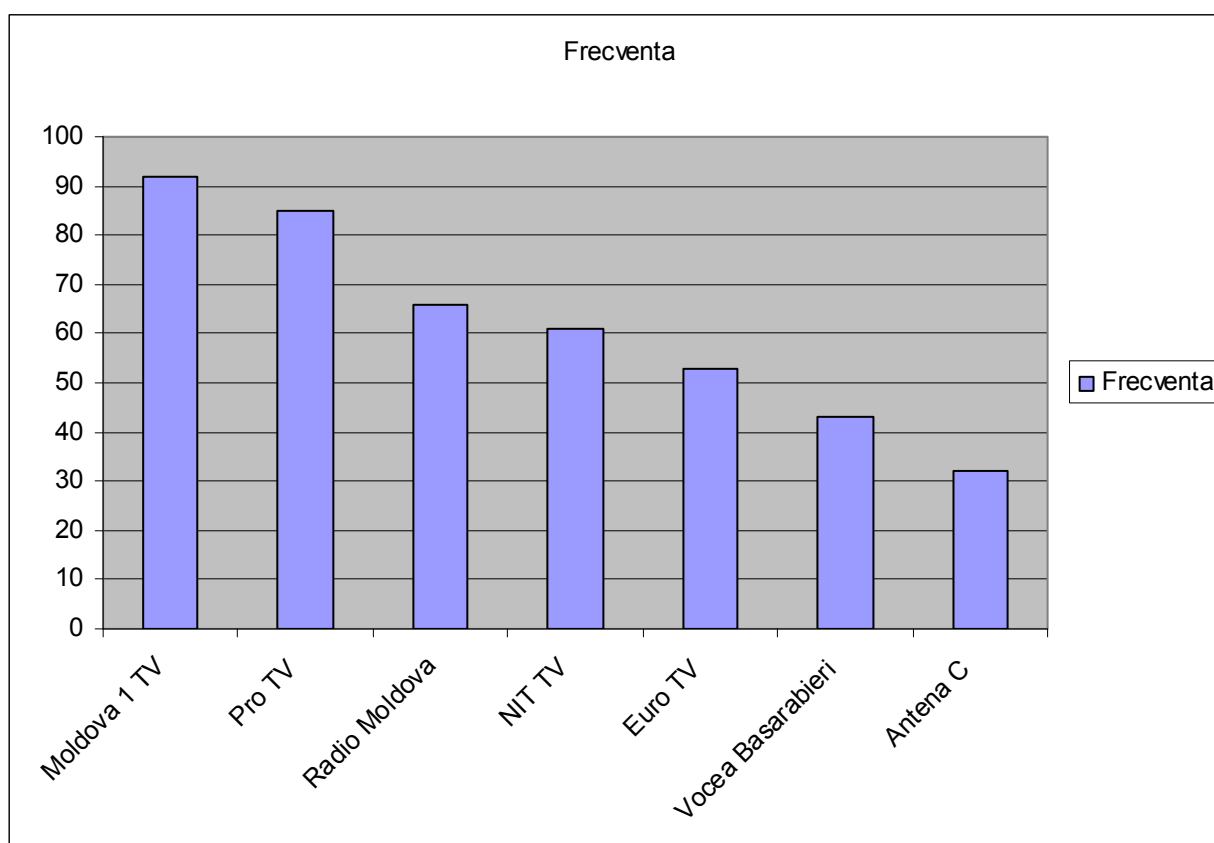

Diagrama 8. Volumul materialelor relevante difuzate de posturile TV în perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007

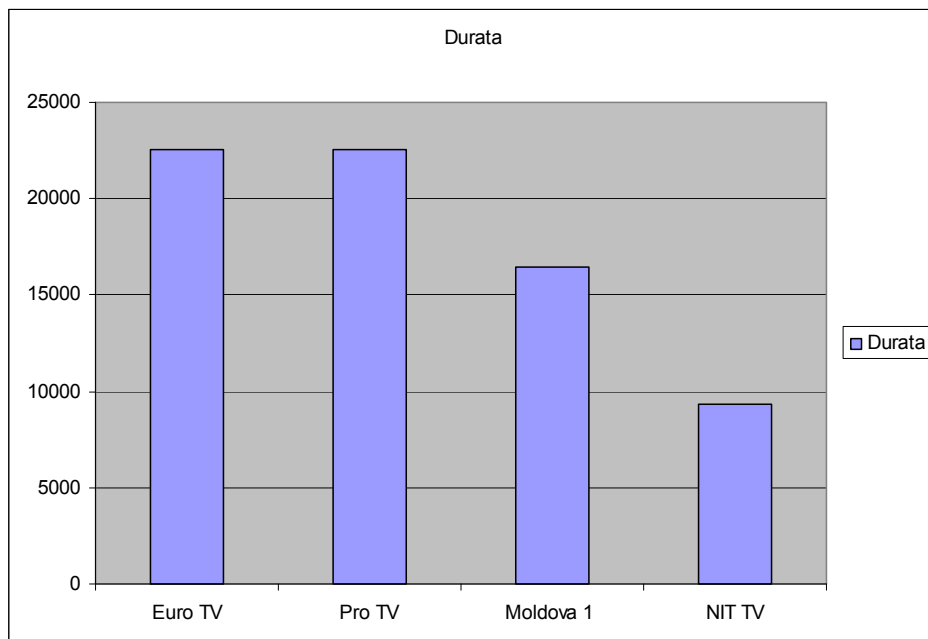
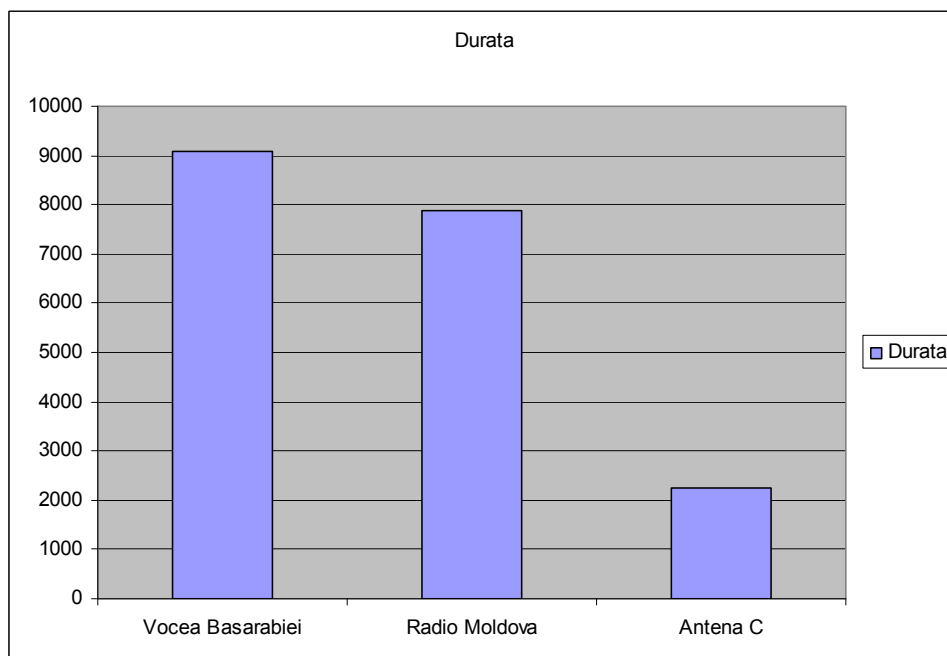

Diagrama 9. Volumul materialelor relevante difuzate de posturile radio în perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007

Teme. În perioada de raport, cele mai multe materiale tematice au conținut afirmații/acuzații de corupție, făcute de diferite persoane la adresa altora - 131 (30%). De regulă, jurnaliștii nu au depus eforturi pentru a investiga pe cât de adevărate sunt acuzațiile pe care le mediatizează, limitându-se, în cel mai bun caz, să dea opinia persoanei acuzate. Cel mai răsunător caz de acest fel a fost cel al directorului clubului de fotbal "Rapid", care a declarat, după jocul cu echipa "Zimbru" că se retrage din campionatul național, din cauza să „arbitrii iau mită” (Pro TV, 11-13 noiembrie; Moldova 1, 12 noiembrie; Radio Moldova, 12, 14 noiembrie). Această declarație nu și-a găsit continuare în

investigațiile jurnaliștilor de la posturile monitorizate. Afirmații și acuzații de corupție s-au făcut cel mai des la Pro TV (46), urmat de Moldova 1 (20) și Euro TV (18).

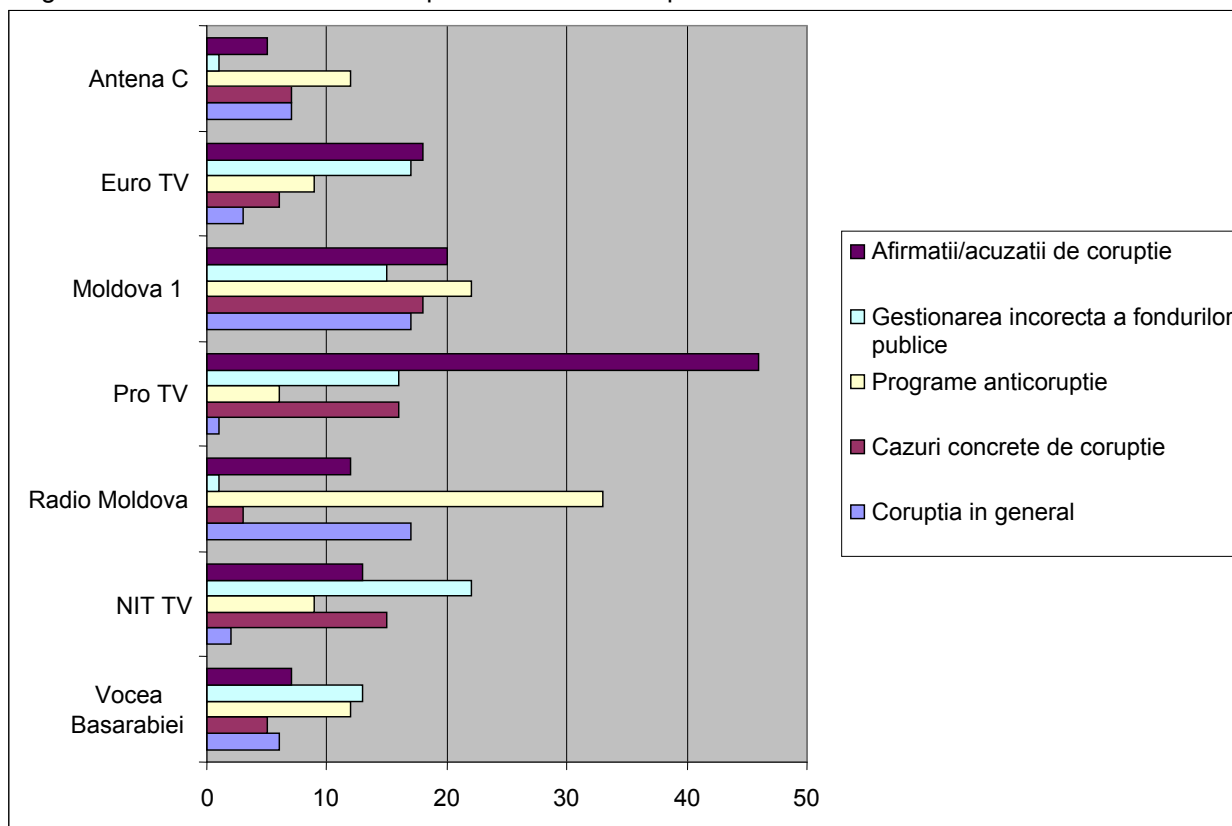
Referințele la programe de luptă cu corupția au constituit 21% (93 materiale). De obicei, jurnaliștii s-au limitat la mediatizarea declarațiilor făcute la tema combaterii corupției de către autorități, reprezentanții instituțiilor străine sau experți. Acestea au fost reflectate preponderent de posturile publice Moldova 1 (22) și Radio Moldova (33 materiale) (vezi Radio Moldova, 27 noiembrie, 19:00 - știrea despre conferința pe marginea proiectului de lege privind conflictul de interese; 1 noiembrie, 19:00, 23:00 - știrea despre cursul de instruire privind etica și reforma judiciară; 1 noiembrie, 21:00 – știrea despre conferința privind cultura juridică și prevenirea corupției, 1 noiembrie, 19:00, 23:00; Moldova 1, 6 decembrie, 19:00, 21:00 - știrea despre privind conferința organizată de CCCEC „Progrese și perspective în reprimarea corupției”). Materialele privind Programul preliminar de țară au fost puține, de regulă scurte, și nu au oferit detalii despre scopul și obiectivele proiectului. Euro TV, de exemplu, a anunțat că Fondul „Provocările Mileniului” oferă 25 milioane dolari pentru reducerea nivelului de corupție în RM (Euro TV, 25 octombrie, 19:00, 21:00), iar Antena C s-a referit la proiectul de monitorizare a corupției (9 noiembrie, 18:00).

Materialele privind gestionarea incorectă a fondurilor publice au constituit aproximativ 20% (85 materiale). Gestionarea incorectă a fondurilor publice a fost invocată de cele mai multe ori în contextul luptei politice din Parlament, cu ocazia discutării legii bugetului pentru anul 2008, și din Consiliul Municipal Chișinău, în legătură cu anularea vechilor tarife la energia termică. Și în acest caz jurnaliștii au avut doar rolul de mediatori, fără a depune eforturi pentru a prezenta audienței ce se ascunde în spatele acuzațiilor reciproce, pe cât de întemeiate sunt acestea. Cele mai multe materiale la tema dată au fost difuzate de NIT (22), Euro TV (17), Pro TV (16) și Vocea Basarabiei (13).

Cazurile concrete de corupție, cu rețineri în flagrant sau arestări, au fost reflectate în 70 de materiale (16%), însă acestea au vizat de obicei funcționari de rang mic - primari de localități sătești, vameși, polițiști - dar nu și funcționari de rang înalt, exceptând cazul ex-primarului de Chișinău, actualul lider al Partidului Alianța “Moldova Noastră”, căruia i s-a intentat un proces pentru prejudicierea bugetului public. Vina lui Urechean nu a fost stabilită nici după câțiva ani de judecată, el considerând că e vorba despre o comandă politică (Pro TV, 12 noiembrie; Radio Moldova, Vocea Basarabiei, 19 noiembrie). Cazurile concrete de corupție au fost reflectate cel mai des la Moldova 1(18), Pro TV (16) și NIT (15).

La corupție în general s-a făcut referire în 53 de materiale (12,5%). Moldova 1 și Radio Moldova au pus pe post cele mai multe materiale despre corupție în general (câte 17). O explicație în acest sens ar putea fi faptul că aceste două posturi publice mediatizează cel mai des acțiunile autorităților publice centrale care, în cadrul diferitelor ședințe și întâlniri cu vizitatori străini, menționează că RM mai are probleme la capitolul corupției. Pro TV a avut cele mai puține materiale ce s-au referit la corupție în general – 1, NIT – 2, Euro TV - 3.

Diagrama 10. Abordarea temelor în presa electronică în perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007

Amplasare/Accent. În perioada 16 octombrie - 31 decembrie 2007, 78 din cele 383 de știri (21,5%) difuzate de posturile radio și tv monitorizate au fost plasate pe primul loc în buletinele de știri. În cazul Moldova 1, Radio Moldova, NIT și Antena C acestea se refereau, de cele mai multe ori, la acțiunile ale autorităților publice centrale și tema corupției era menționată doar în treacăt.

Posturile publice Moldova 1 și Radio Moldova și-au început buletinele cu știri ce corespund tematicii monitorizării în 15 și 18 cazuri, respectiv. Cel mai frecvent, Moldova 1 și-a început buletinele cu materiale în care președintele Voronin, în cadrul ședințelor interne și vizitelor sale peste hotare, s-a referit la necesitatea luptei cu corupția (7 decembrie, 19:00, 21:00; 18 decembrie, 19:00, 21:00; 30 decembrie, 21:00) sau a propus soluții de luptă cu corupția (3 decembrie, 19:00, 21:00). Aceeași tendință se remarcă și la Radio Moldova, care a plasat pe primul loc în buletinele sale știri în care președintele statului vorbea de lupta cu corupția (18 decembrie, 18:00, 19:00; 26 decembrie, 19:00), precum și materialul privind asistența financiară pe care RM o va primi de la UE, inclusiv pentru combaterea corupției (8 decembrie, 18:00, 14 decembrie, 19:00, 21:00, 23:00; 16 decembrie 19:00, 23:00).

Și postul comercial NIT, deseori, a dat prioritate materialelor în care APC vine cu propuneri de reducere a corupției (vezi NIT, 3 decembrie, 20:00, 22:00; 14 decembrie, 20:00, 22:00) sau știrilor în care APL este făcută responsabilă de conflictul dintre Primărie și SA Termocom (10 decembrie, 20:00, 22:00). La fel, știrile cu numărul 1 în buletinele difuzate de Antena C s-au referit la discuții și declarații ale reprezentanților APC privind necesitatea luptei cu corupția (18 decembrie, 18:00, 19:00, 21:00; 12 decembrie, 21:00), precum și la excluderea Comitetului Helsinki pentru drepturile omului din RM din Federația Internațională Helsinki pe motive de corupție (14 decembrie, 18:00, 19:00, 21:00, 22:00, 23:00);

Euro TV, Pro TV și Vocea Basarabiei au acordat prioritate conflictului dintre Primăria Chișinăului și Termocom (VB, 11 decembrie, 23:00; Euro TV, 11 decembrie, 19:00, 21:00; Pro TV, 11

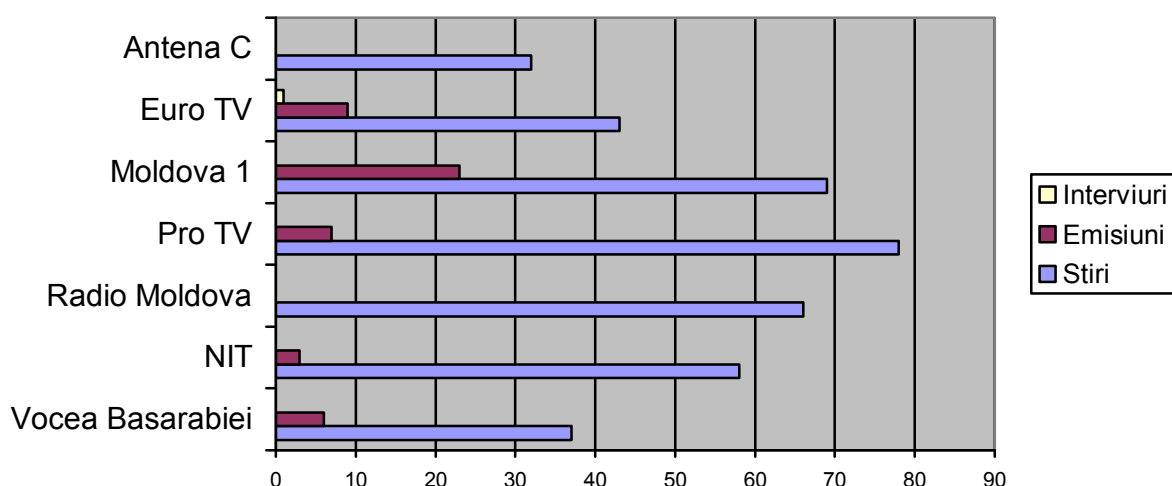
decembrie, 20:00) și altor materiale ce conțineau afirmații/acuzații de corupție la adresa diferiților actori: de ex. acuzații la adresa PCRM de promovare a intereselor de grup, lipsa transparenței (Euro TV, 13 noiembrie, 19:40, 21:00; 23 noiembrie, 19:40, 21:00; 28 decembrie, 19:40, 21:00), retragerea clubului de fotbal „Rapid” din campionatul național de fotbal, pe motiv că arbitrii ar fi mituiți (Pro TV, 11-13 noiembrie).

Accent. În 206 din cele 432 de materiale relevante difuzate în perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007, tema monitorizată a fost primară, restul materialelor (52%) abordând subiectele corupției sau gestionării incorecte a fondurilor publice în contextul altor evenimente sau doar menționându-le.

Cea mai mare pondere de materiale cu accent primar au fost înregistrate la Pro TV – 66 din 85. NIT a difuzat 54 la sută din materiale cu accent primar - 33 din 61, iar Antena C – 17 din 32 (53%). La posturile publice Moldova 1 și Radio Moldova au prevalat materialele în care tema corupției a fost secundară sau doar menționată, materialele primare constituind, respectiv 39 din 96 (41%) și 28 din 66 (42%) de materiale relevante.

Genul materialelor. În perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007, 89 la sută din cele 432 de materiale relevante difuzate de posturile audiovizuale au fost știri, iar 11 la sută - emisiuni. Investigații, interviuri, vox populi nu au fost realizate, cu excepția Euro TV, care a pus pe post un singur interviu. Moldova 1 a avut cele mai multe emisiuni de opinii – 29 (31,5%) din numărul total de 92 de emisiuni puse pe post de presa electronică monitorizată în perioada de referință.

Diagrama 11. Genul materialelor difuzate de posturile radio și TV în perioada 16 octombrie-31 decembrie

Continuarea unor subiecte abordate anterior contribuie la o mai bună reflectare a fenomenului abordat și la o mai bună înțelegere a subiectului de către audiență. Astfel, audiența este ținută la curent cu evoluția subiectelor de interes public. Totuși, majoritatea mass media monitorizate în perioada de referință nu au publicat multe materiale follow up. Doar 27,5 % (119 din 432 materiale) au urmărit evoluția unor evenimente abordate anterior (follow up). Cele mai multe materiale follow up se atestă la Pro TV - 44 din 85 și Vocea Basarabiei - 15 din 43. La Radio Moldova (8 din 66) și NIT (8 din 61) acest indicator este cel mai mic.

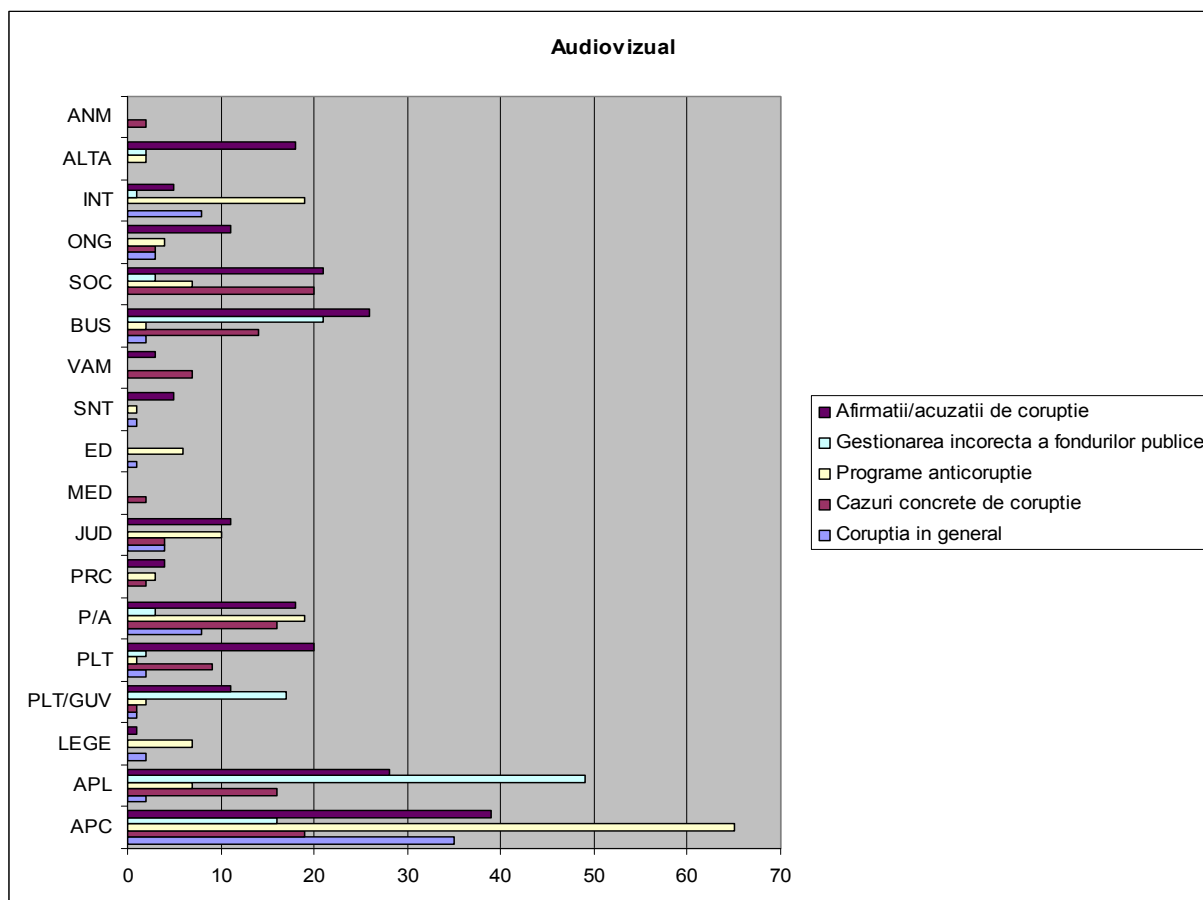
Separarea faptelor de opinie. În 83,6% din știri (320 din 383) evenimentele au fost descrise neutru, fără a se observa opinia personală a jurnalistului față de evenimentul reflectat. În toate știrile difuzate de Vocea Basarabiei și Euro TV faptele au fost separate de opinie. Marea majoritate a știrilor de la Pro TV și Radio Moldova, de asemenea au fost prezentare neutru - 78 din 80 și, respectiv 66 din 68 de știri.

Cele mai multe știri în care se întrezărea opinia autorului față de eveniment au fost înregistrate la NIT (36 din 58 știri). Câteva exemple în acest sens ar fi majoritatea știrilor privind scandalul dintre Primărie și SA Termocom (NIT, 10 decembrie, 20:00, 22:00; 11 decembrie, 20:00; 17 decembrie, 20:00, 22:00), știrea privind excluderea Comitetului Helsinki din Federația Internațională Helsinki (NIT, 14 decembrie, 20:00, 22:00) precum și în materialele privind votarea legii Ghilotina-2 (NIT, 14 decembrie, 20:00; 22:00).

Actorii. În cele mai multe materiale la tema corupției și a gestionării incorecte a fondurilor publice, difuzate de posturile radio și tv în perioada 16 octombrie-31 decembrie au fost vizate, pozitiv sau negativ, administrația publică centrală – 174 ori, administrația publică locală – 112 ori, oamenii de afaceri și organele de control – 65 și 64 ori, respectiv. Cele mai multe materiale au vizat APC în contextul programelor anticorupție (65 din 174), corupției în general (35), iar în 39 de cazuri a fost vorba despre acuzații de corupție sau gestionare incorectă a fondurilor publice.

APL a fost vizată de cele mai dese ori pentru gestionarea incorectă a fondurilor publice (49 din 112 cazuri) și în legătură cu afirmații/acuzații de corupție – 28 ori. De cele mai dese ori, materialele privind cazurile concrete de corupție i-au avut ca subiecți pe diverși cetățeni, reprezentanți ai administrației publice centrale și locale și ai poliției/armatei. Reprezentanții partidelor de opoziție au fost menționați preponderent în știrile conținând afirmații și acuzații de corupție (20 din 34), și în știrile despre cazuri concrete de corupție – 9, în timp ce reprezentanții partidului de guvernământ au figurat de cele mai dese ori în materialele privind gestionarea incorectă a fondurilor publice (17 din 32) și acuzațiile de corupție – 11. Despre instituțiile străine s-a vorbit în contextul corupției în general sau al programelor anticorupție.

Diagrama 12. Frecvența apariției subiecților în materialele difuzate de posturile radio și TV în perioada 16 octombrie – 31 decembrie 2007

Tonalitate. Administrația publică centrală a fost prezentată în culori preponderent pozitive și neutre la Radio Moldova (32 din 35 cazuri), Moldova 1 (31 din 35), Antena C (12 din 14), și NIT (12 din 17), și preponderent negative la Pro TV (34 din 38), Euro TV (10 din 15), Vocea Basarabiei (14 din

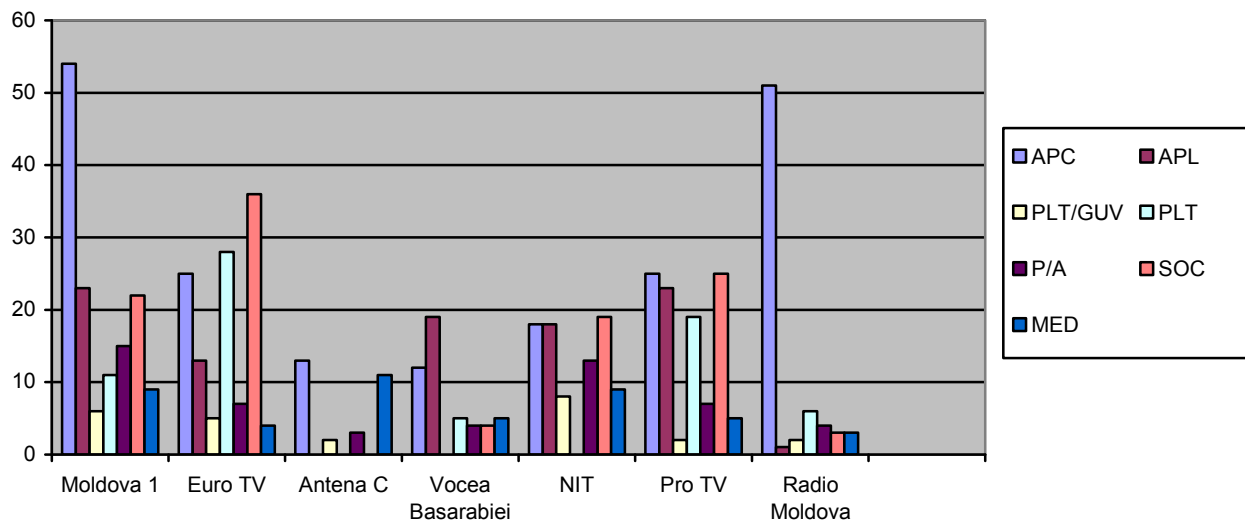
20). Administrația publică locală a fost menționată preponderent negativ la Moldova 1 (22 din 23), NIT (32 din 39), Antena C (8 din 8). Și la Pro TV (5 din 8), Vocea Basarabiei (7 din 13) și Radio Moldova (4 din 7) au fost înregistrate atitudinile critice față de APL.

Politicienii din opoziție au fost vizați negativ de cele mai multe ori la NIT (10), Moldova 1 (9), Pro TV (7), iar reprezentanții partidului de guvernământ – la Euro TV (12) și Pro TV (7). Judecătorii au fost prezentați în context negativ, de cele mai multe ori, la Radio Moldova (9) și Pro TV (6). De menționat că la majoritatea posturilor radio și TV supuse monitorizării, organizațiile și instituțiile internaționale au apărut în lumină pozitivă sau neutră.

Surse de informație: În perioada 16 octombrie-31 decembrie 2007, posturile radio și TV monitorizate au utilizat, în medie, 2,3 surse per material. Cele mai multe surse au fost folosite de Euro TV (3,7), Moldova 1 (3), Vocea Basarabiei (2,1) și Pro TV (2). NIT, Radio Moldova și Antena C au utilizat mai puțin de 2 surse per material.

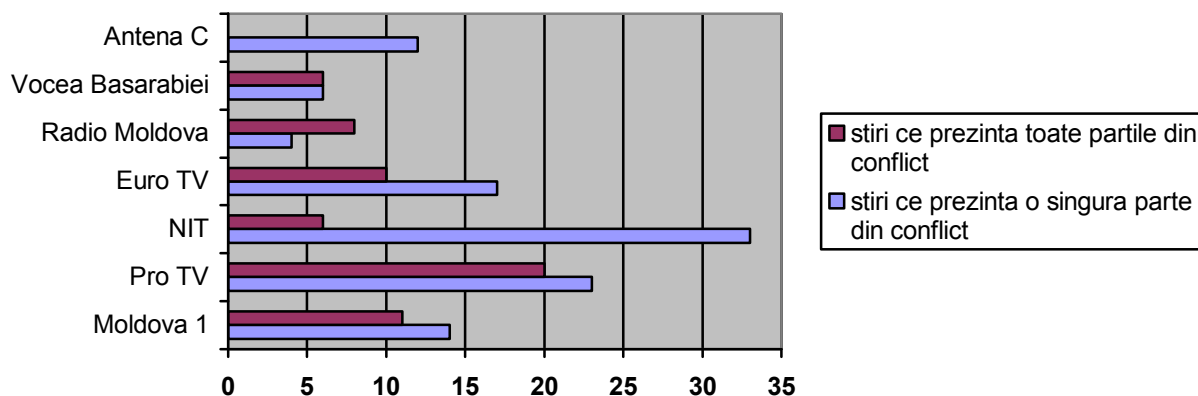
Postul public Moldova 1 a avut ca surse, de cele mai multe ori, reprezentanți ai administrației publice centrale, ai instituțiilor internaționale, ai administrației publice locale, ai organelor de drept, precum și cetățeni simpli. Cel de-al doilea post public - Radio Moldova - a fost mai puțin variat în sensul surselor utilizate, acesta apelând preponderent la APC (51 surse) și organizații străine (21 surse) atunci când a abordat subiecte legate de corupție. Euro TV, Pro TV și Vocea Basarabiei s-au informat preponderent de la cetățeni, reprezentanți ai partidelor de opoziție, administrația publică centrală, ONG-uri, administrația publică locală. Antena C a utilizat o gamă mai puțin variată de surse de informație. Un tablou general al surselor utilizate cel mai frecvent de posturile monitorizate este prezentat în diagrama de mai jos.

Diagrama 13. Cele mai frecvente surse în materialele posturilor de radio și TV în perioada 16 octombrie – 31 decembrie 2007.

Echilibrul surselor. În 109 din cele 178 (61%) de știri controversate difuzate de posturile de radio și tv a fost prezentată poziția unei singure părți. La Antena C în toate știrile controversate a fost citată o singură parte din conflict; la NIT indicatorul respectiv e de 80% (33 din 41), iar la Euro TV – de 63% (17 din 27). În diagrama de mai jos este prezentat un tablou general al modului în care cele șapte posturi monitorizate au prezentat materialele controversate.

Diagrama 14. Frecvența prezentării în materialele controversate a părților din conflict

În toate cazurile în care a fost citată opinia ambelor părți (9), NIT nu a oferit părților spațiu egal pentru a-și expune părerea. Radio Moldova a avut patru știri echilibrate din cele 8 în care fuseseră prezentate ambele părți, Vocea Basarabiei – 4 din 7, Euro TV – 6 din 11, Moldova 1 – 9 din 13, iar Pro TV – 14 din 20.

Implicarea jurnaliștilor în investigarea corupției. În perioada 16 octombrie – 31 decembrie 2007, în 274 (77%) din cele 357 de știri autorii s-au limitat să citeze ceea ce au menționat diferiți vorbitori în cadrul unor evenimente de presă, conferințe, seminare, comunicate de presă etc. Totodată, au fost înregistrate și știri (83 sau 23%) în care autorii au suplimentat informațiile oficiale, oferind publicului mai multe detalii despre anumite evenimente. Printre aceste se numără știrea despre adoptarea în prima lectură a proiectului de lege cu privire la declararea veniturilor judecătorilor (Euro TV, 15 noiembrie, 21:00; 20 noiembrie, 19:40, 21:00), reportajul din Parlament privind reacția opoziției față de adoptarea Legii bugetului (Euro TV, 23 noiembrie, 19:40, 21:00), știrea despre acțiunile întreprinse de primarul de Chișinău pentru a se lupta cu corupția (VB, 12 noiembrie, 21:00) și știrea despre cursul de instruire pentru judecători (VB, 1 noiembrie, 21:00). Și Pro TV a avut o serie de știri de acest fel, de exemplu cea privind schimbul de replici dintre președintele țării și președintele consiliului municipal Chișinău privind distribuirea banilor din buget (1 noiembrie, 20:00), „dosarul ambulanțelor” (12 noiembrie, 20:00, 22:00), clasarea dosarului pe numele directorului comercial al Pro TV (5 noiembrie, 20:00, 22:00). NIT a prezentat informație suplimentară în materialul privind adoptarea legii Ghilotina 2 (14 decembrie, 20:00, 22:00); știrea privind conflictul dintre Primărie și Termocom (17 decembrie, 20:00, 22:00).

Atunci când au relatat despre cazuri concrete de corupție, cele șapte posturi monitorizate au prezentat de cele mai dese ori informația pusă la dispoziție de organele de drept. Prezentarea punctului de vedere al apărării a fost mai mult o excepție. De regulă, în știri nu au fost citate și persoanele acuzate. În cazul ofițerului de poliție, Pro TV l-a intervievat și pe avocatul acestuia (Pro TV, 23 octombrie, 22:00).

În multe cazuri, materialele s-au bazat pe afirmații sau acuzații neconfirmate de organele de resort și neverificate prin investigații suplimentare de către jurnaliști. Astfel, majoritatea posturilor supuse monitorizării au difuzat la 19 octombrie 2007 comunicatul de presă al Ministerului Economiei privind vânzarea unui lot de pământ în Chișinău unei companii străine. Ministrul Igor Dodon a afirmat că nimeni nu a oferit un preț mai bun și că intervenția sa este o reacție la faptul că pe mai multe site-uri din Internet a apărut informația că licitația ar fi fost trucată de ex-primarul Ursu. Însă niciunul dintre posturile supuse monitorizării nu a investigat acest caz interesant, limitându-se să reproducă informația oferită de Ministerul Economiei. Din păcate, acesta nu e singurul exemplu de lipsă de interes în domeniul reflectării corupției și a luptei cu corupția.

Cât privește posturile publice tv și radio, aproximativ 33 la sută din materialele relevante produse de Moldova 1 au oferit detalii noi pentru a adăuga context (de exemplu în materialul despre ofițerul de poliție găsit vinovat de luare de mita (30 octombrie, 19:00, 21:00); materialul privind distribuirea incorectă și netransparentă a ajutoarelor acordate pentru a compensa pagubele pricinuite de secetă în r-l Rîșcani, 19 noiembrie, 21:00, 21:00; știrea despre conferința privind cultura juridică și combaterea corupției, 1 noiembrie, 19:00, 21:00). În același timp, jurnaliștii de la Radio Moldova s-au limitat la a prezenta informația oferită la evenimente de presa fără a oferi mai multe detalii despre subiectele reflectate.

Concluzii

În baza rezultatelor monitorizării celor 15 mass-media se poate de concluzionat că, în perioada octombrie – decembrie 2007:

- Mass-media monitorizate au abordat subiectele legate de corupție și gestionarea fondurilor publice conducându-se de obiective diferite: unele mass-media monitorizate au pus accentul pe importanța combaterii corupției și acțiunile guvernării în această direcție (Moldova 1, Radio Moldova, NIT, Antena C, *Moldova suverană*, *Nezavisimaia Moldova*), iar altele au ținut în vizor mai mult cazurile concrete de corupție, acuzațiile de corupție și de gestionare incorectă a fondurilor publice (Euro TV, Pro TV, Vocea Basarabiei, *Timpul*, *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă*, *SP*).
- Se poate vorbi și despre un oarecare partizanat în abordarea corupției, aceasta fiind o temă sensibilă, în contextul viitoarelor alegeri parlamentare. Selectarea și prezentarea materialelor la Moldova 1, Radio Moldova, NIT, Antena C, *Moldova suverană* și *Nezavisimaia Moldova* par să se înscrie într-un efort de creare a unei imagini favorabile guvernării și defavorabile opoziției. Pro TV, Euro TV, Vocea Basarabiei, *Timpul de dimineață*, *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă* și *SP* nu evită evenimentele care pun guvernarea actuală în lumină negativă.
- Cazurile concrete de corupție au vizat de obicei funcționari de rang mic - primari ai localităților rurale, vameși, polițiști - nu și funcționari de rang înalt (excepție făcând exprimarul Chișinăului, actualul deputat și lider al Partidului Alianța "Moldova Noastră", care spune că este victima unei comenzi politice).
- Gestionarea incorectă a fondurilor publice a fost invocată de cele mai multe ori în contextul luptei politice din Parlament, cu ocazia discutării Legii bugetului pentru anul 2008, și din Consiliul Municipal Chișinău, în legătură cu anularea tarifului la energia termică. Reflectând aceste cazuri, majoritatea jurnaliștilor și-au asumat doar rolul de mediatori, fără a depune eforturi de a prezenta audienței ce se ascunde în spatele acuzațiilor reciproce și pe cât de întemeiate sunt acestea.
- Strategiile și programele anticorupție au fost prezentate fără prea multe detalii în mass-media monitorizate. Materialele de acest gen, în majoritatea cazurilor, au relatat despre conferințe de prese sau alte evenimente de presă, precum și despre inițiativele conducerii de vârf privind lupta cu corupția.
- În general, abundența acuzațiilor de corupție nedovedite, faptul că în vizorul presei nimeresc funcționari de rang mic, lipsa investigațiilor jurnalistice în mass-media din RM denotă o implicare superficială a acestora în abordarea corupției și, respectiv, în procesul de supraveghere a actului guvernării. Reticența jurnaliștilor față de investigațiile jurnalistice ar putea avea mai multe explicații, inclusiv necesitatea de a depune eforturi suplimentare considerabile pentru a investiga un act de corupție; experiența și greutățile întâmpinate anterior, inclusiv barierele în calea accesului la informație; remunerarea proastă pentru

investigațiile jurnalistice; senzația de inutilitate a investigațiilor în situația în care nu întotdeauna funcționarii corupți sunt pedepsiți; riscurile la care se expun jurnaliștii de investigații și lipsa protecției legale a acestora, politica editorială a ziarelor care inhibă dorința jurnaliștilor de a face investigații etc.

Recomandări:

- În calitatea lor de formatori ai opiniei publice, mass-media ar trebui să reflecte echidistant activitatea tuturor actorilor implicați în activități de interes public. Pentru a-și îndeplini cu adevărat rolul de puterea a patra în stat, mass media ar trebui să se implice mai mult în investigarea și elucidarea cazurilor de corupție, în organizarea dezbaterilor periodice, talk show-uri la tema luptei cu corupția, cu invitarea reprezentanților opoziției și ai societății civile. Mai cu seamă aceasta se referă la posturile Moldova 1 și Radio Moldova, finanțate din bani public, care astăzi reflectă realitatea de pe poziția partidului de guvernământ, lăsând în umbră subiectele de interes public.
- Opinia publică nu poate fi formată doar prin difuzarea comunicatelor organelor de drept sau a declarațiilor autorităților de stat. Oferind doar informație din surse oficiale, fără a face eforturi de a adăuga detalii și context, jurnaliștii nu își îndeplinesc obligația de a oferi publicului diverse puncte de vedere într-o problemă sau alta. Mass-media trebuie să-și formeze o agendă proprie a reflectării corupției și luptei cu corupția, să nu depindă, ca în prezent, numai de evenimentele pe care le organizează puterea sau opoziția. Analizele, interviurile, emisiunile de sinteză, investigațiile ar oferi o perspectivă mai clară asupra fenomenului corupției în Moldova și ar contribui mai eficient la reducerea acesteia.
- Potrivit standardelor unui jurnalism de calitate, atunci când reflectă subiecte controversate, jurnaliștii trebuie să respecte cu strictețe codul principiilor de etică profesională și să prezinte toate părțile implicate în conflict. Prezumția nevinovăției trebuie respectată în toate cazurile; obținerea opiniei celui acuzat sau a avocatului acestuia trebuie să devină o regulă obligatorie pentru jurnaliști. Iar declarațiile poliției trebuie suplimentate în mod neapărat cu declarațiile acuzatului sau ale avocatului său.

Acest raport apare din resursele financiare oferite de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) conform Contractului de grant No. 121-A-00-07-00707 în cadrul Contactului de grant AEP -A-00-01-0004-00. Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale USAID și Academiei pentru Dezvoltare Internațională sau IREX.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**MILLENNIUM
CHALLENGE
CORPORATION**
REDUCING POVERTY THROUGH GROWTH

Academy for Educational Development

Strengthening Civil Society Monitoring Capacity in Moldova

Centrul Independent de Jurnalism

Reflectarea fenomenului corupției în mass-media

Anexă

Metodologia de monitorizare

Programul Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova (CCMSC) este finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). CCMSC este implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), o organizație americană, cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).

Scopul proiectului: monitorizarea mass-media și informarea publicului referitor la modul în care mass-media reflectă subiectele privind corupția și combaterea acestui fenomen.

Monitorizarea urmărește următoarele obiective:

- de a evalua profunzimea reflectării corupției și programelor strategice de combatere a acesteia;
- de a evalua abilitatea mass-media de a aborda subiectele relevante profesionist și de a evalua comportamentul mass-media în cazul în care în activități corupte sunt implicați politicieni.
- de a încuraja jurnaliștii, redactorii și proprietarii mass-media să reflecte tematica dată și să respecte standardele unui jurnalism echidistant.

Perioada de monitorizare: Octombrie 2007 – Noiembrie 2008.

Criteriile de selectare a mass-media monitorizate:

- Forma de proprietate – publice și private
- Aria de acoperire – naționale și locale
- Limba – română și rusă
- Impactul – tirajul și auditoriul

Mass-media monitorizate: Pentru analiza au fost selectate opt ziare, patru posturi de televiziune și trei posturi de radio.

Ziare

Timpul de dimineață (Timpul) — apare în limba română de cinci ori pe săptămână; privat; distribuie națională, cu un tiraj săptămânal de 40 000 exemplare

Moldova suverană (MS) — apare în limba română de patru ori pe săptămână; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 19 544 exemplare

Nezavisimaia Moldova (NM) — apare în limba rusă de patru ori pe săptămână; privat; distribuie națională, cu un tiraj săptămânal de 18 613 exemplare

Jurnal de Chișinău (JC) — apare în limba română de trei ori pe săptămână; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 27 200 exemplare

Novoe vremea (NV) — apare în limba rusă, săptămânal; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 10 000 exemplare

Ziarul de gardă (ZG) — apare în limba română; săptămânal; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 5,000 exemplare

Vesti Gagauzii (VG) — apare în limba rusă; săptămânal finanțat de stat; distribuie regională; cu un tiraj de 4 500 de exemplare

SP — apare în limba rusă; săptămânal privat, distribuie regională; tirajul — 8 000 exemplare².

Posturi TV

Moldova 1 (M1) — post public cu acoperire națională; emite în română și rusă

NIT — post privat cu acoperire națională; emite în rusă și română

Euro TV — post privat cu acoperire regională; emite în română

Pro TV — post privat cu acoperire regională; emite în română și rusă

Posturi Radio

Radio Moldova — post public cu acoperire națională; emite în română și rusă

Antena C — post privat cu acoperire națională; emite în română și rusă

Vocea Basarabiei (VB) — post privat cu acoperire regională; emite în română

Cadrul metodologic/Unitatea de analiză:

Metodologia monitorizării a fost elaborată de o echipă de experți ai Centrului Independent de Jurnalism și Asociației Presei Independente, asistați de consultantul Asociației MEMO 98 din Slovacia. Metodologia se bazează pe utilizarea atât a indicatorilor cantitativi, cum ar fi frecvența și

² Tirajele ziarelor, conform datelor din luna noiembrie 2007

durata afectată materialelor relevante, numărul subiecților și surselor știrilor și apartenența acestora etc., cât și a indicatorilor calitativi - imparțialitatea mas media monitorizate în reflectarea evenimentelor legate de corupție, corectitudinea și echilibrul știrilor, profunzimea materialelor de investigație etc.

Presa electronică: sunt analizate toate buletinele de știri și emisiunile de opinie din primetime în orele serii (19:00-23:00 –TV, și 18:00-24:00 - radio).

Presa scrisă: sunt analizate toate materialele ce reflectă aspecte ale corupției în diferite departamente și agenții guvernamentale, publice și private, gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și materiale privind măsurile anticorupție întreprinse de actorii guvernamentali, politici și nonguvernamentali.

Sunt identificate și măsurate următoarele categorii:

Poziționare:

Ziare: numărul paginii

TV/radio: numărul de ordine în buletinele de știri

Genul:

Presa scrisă:

- Știri
- Analize
- Editoriale/opinii
- Materiale de investigație
- Interviuuri
- Vox populi

Presa electronică

- Știri
- Emisiuni de actualitate
- Vox populi

Tipul:

Știre de ultimă oră

Follow up

Mărimea (cm²/secunde):

Este măsurată suprafața/volumul întregului material, inclusiv titlurile și fotografiile. În materialele cu accent secundar este măsurată mărimea/volumul legat direct de corupție.

Tema:

Corupția în general – materiale ce abordează subiectul corupției la modul general;

Cazuri concrete de corupție - materiale ce reflecta cazuri specifice de corupție ce vizează funcționari publici, politicieni etc.;

Strategii anticorupție – materiale privind măsurile întreprinse de diverși actori, inclusiv guvernul și ONG-uri pentru a combate corupția;

Gestionarea incorectă a fondurilor publice - materiale despre cazuri concrete în care fondurile publice sunt gestionate inadecvat;

Afirmări/acuzații de corupție la adresa funcționarilor – lansate de diferite persoane, inclusiv jurnaliști.

Subiecți: *Persoane/instituții implicate în activități corupte, în implementarea măsurilor anticorupție sau fiind responsabile de gestionarea incorectă a fondurilor publice.*

- Administrația publică centrală, inclusiv Președinția, Parlamentul, ministerele, etc.

- Administrația publică locală
- Politicieni reprezentând partidul de guvernământ
- Politicieni reprezentând alte partide/parlamentari independenți
- Poliția/Armata/Securitatea/CCCEC
- Procuratura
- Judecătorii, avocații
- Legislația
- Vama
- Business
- Sectorul educației
- Sectorul ocrotirii sănătății
- Mass-media
- Cetățeni
- ONG-uri
- Organizații internaționale
- Alte

Surse: Persoane/instituții care sunt citate direct sau indirect de către mass-media monitorizate.

Tonalitatea reflectării principalilor actori

- Pozitivă (actorul principal apare în lumină negativă, indiferent de conținutul materialului)
- Neutră (actorul principal nu apare nici în lumină negativă, nici în lumină pozitivă)
- Negativă (actorul principal apare în lumină negativă, indiferent de conținutul materialului)

Accentul:

Primar – materialul abordează un eveniment legat direct de corupție.

Secundar – materialul tratează un alt subiect, la corupție făcându-se referire printre altele.

Doar menționat

Apartenența

- Material propriu
- Material preluat din alte mass-media

Separarea faptelor de opinie

Separat - autorul descrie faptele neutru, fără a lăsa se întrezărească opinia personală față de evenimentul descris;

Neseparat – pe lângă descrierea faptelor, autorul include în material anumite aprecieri, părerea personală vizavi de evenimentul/personajele descrise.

Corectitudinea

Materialele controversate solicită citarea a cel puțin două surse; astfel, jurnalistul poate fi sigur că reflectarea este corectă.

- Este citată o singură parte în conflict
- Sunt citate ambele părți
- Este citată o singură parte, însă autorul menționează că a încercat să găsească a doua parte care a refuzat să răspundă sau nu a fost de găsit.

Echilibrul materialelor

Un material este echilibrat atunci când ambele surse beneficiază de spațiu aproximativ egal pentru a-și expune opinia.

- Ambelor părți le este alocat aproximativ același spațiu

- Unei părți i se alocă mult mai mult spațiu decât alteia.

Implicarea mass-media în inițierea și investigarea unui caz de corupție

- Mass-media citează doar surse oficiale fără a oferi detalii privind cazurile de corupție
- Pe lângă sursele oficiale, mass-media citează și alte surse oficiale oferind detalii privind cazurile de corupție

GLOSAR:

Corupție (potrivit Legii RM privind combaterea și prevenirea corupției):

“Solicitarea, pretinderea, oferirea, transmiterea, darea sau acceptarea, direct sau indirect, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit ori promisiunea unor astfel de avantaje, pentru sine sau pentru altă persoană, ceea ce afectează exercitarea normală a unei funcții în sectorul public sau privat”;

Știri

Misiunea știriștilor este de a reflecta, asemenea unei oglinzi întoarse spre public, informația așa cum emană aceasta de la surse. Cine, Ce, Unde, Când și Cum sunt întrebările la care jurnaliștii, sub presiunea timpului, reușesc să formuleze un răspuns.

Analize

Abordarea ceva mai profundă a unui fenomen, nu neapărat eveniment la “zi”. Jurnalistul privește un subiect în profunzime, îl tratează din mai multe unghiuri, unele inedite, și îl abordează exhaustiv. Se sprijină pe mai multe surse și urmărește să afle răspuns la întrebarea pe care a formulat-o inițial. Deosebirea între analiză și ancheta reportericească e că în cazul analizelor temele abordate sunt la îndemâna oricui are intuiție și răbdare să facă anumite conexiuni, iar sursele sunt de obicei publice.

Anchete reportericești

Jurnalismul de investigație satisface patru mari cerințe:

1. este rezultatul inițiativei proprii a ziaristului, care în baza documentării personale, oferă o perspectivă susținută cu probe asupra unui subiect.
2. subiectul este de mare interes public, iar abordarea gazetarului merge de la dezvăluirea cazurilor concrete până la conexiuni care să denunțe un fenomen.
3. vizează carențe din viața comunității - corupție, abuzuri, erori ale sistemului social, administrativ, etc.
4. abordează întotdeauna chestiuni pe care autoritățile, instituțiile sau persoanele interesate se străduiesc să le ascundă publicului. Din acest punct de vedere, ziaristul de investigație oferă întotdeauna o versiune opusă celei oficiale.